

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (dešimtoji kolegija) SPRENDIMAS

2017 m. sausio 12 d.*

„Apeliacinis skundas — Karteliai — Europos pašarinių fosfatų rinka — Pardavimų kvotų paskirstymas, kainų ir pardavimo sąlygų koordinavimas bei keitimasis konfidencialia komercine informacija — Apeliančių pasitraukimas iš susitarimo procedūros — Neribota jurisdikcija — Teisėtų lūkesčių apsauga ir vienodas vertinimas — Protinga proceso trukmė“

Byloje C-411/15 P

dėl 2015 m. liepos 27 d. pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 56 straipsnį pateikto apeliacinio skundo

Timab Industries, įsteigta Dinare (Prancūzija), atstovaujama Paryžiaus advokatūros advokato N. Lenoir,

Cie financière et de participations Roullier (CFPR), įsteigta Sen Malo (Prancūzija), atstovaujama Paryžiaus advokatūros advokato N. Lenoir,

apeliantės,

dalyvaujant kitai proceso šaliai:

Europos Komisijai, atstovaujamai C. Giolito ir B. Mongin, padedamų Paryžiaus advokatūros advokato N. Coutrelis, nurodžiusiai adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

atsakovei pirmojoje instancijoje,

TEISINGUMO TEISMAS (dešimtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkė M. Berger (pranešėja), teisėjai E. Levits ir F. Biltgen,

generalinis advokatas H. Saugmandsgaard Øe,

kancleris A. Calot Escobar,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

susipažinęs su 2016 m. liepos 28 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

* Proceso kalba: prancūzų.

Sprendimą

- 1 Apeliaciniu skundu apeliantės – *Timab Industries* (toliau – *Timab*) ir *Cie financière et de participations Roullier (CFPR)* – visų pirma prašo panaikinti 2015 m. gegužės 20 d. Europos Sąjungos Bendrojo Teismo sprendimą *Timab Industries ir CFPR / Komisija* (T-456/10, EU:T:2015:296; toliau – skundžiamas sprendimas), kuriuo Bendrasis Teismas atmetė jų ieškinį dėl 2010 m. liepos 20 d. Komisijos sprendimo C(2010) 5001 *final* dėl procedūros pagal [SESV] 101 straipsnį ir EEE susitarimo 53 straipsnį (byla COMP/38866 – Pašariniai fosfatai; toliau – ginčijamas sprendimas) panaikinimo, ir grąžinti bylą Bendrajam Teismui, kad šis tinkamai sumažintų joms skirtos baudos dydį. Subsidiariai jos prašo konstatuoti, kad Bendrasis Teismas pažeidė jų teisę į teisingą bylos nagrinėjimą dėl pernelyg ilgų teismo proceso trukmės.

Teisinis pagrindas

Reglamentas (EB) Nr. 1/2003

- 2 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų [SESV 101] ir [102] straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205) 7 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Kai Komisija, veikdama skundo pagrindu ar savo iniciatyva, nustato [SESV 101 ar 102 straipsnių] pažeidimą, ji gali priimti sprendimą, reikalaujantį, kad įmonės ar įmonių asociacijos nutrauktų pažeidimą. Tuo tikslu ji gali skirti įmonei ar įmonių asociacijai bet kokią elgesio ar struktūrinę koreguojančią priemonę, proporcingą įvykdytam pažeidimui ir būtiną pažeidimui veiksmingai nutraukti. <...>“

- 3 Pagal šio reglamento 23 straipsnio 2 ir 3 dalis:

„2. Komisija savo sprendimu gali skirti baudas įmonėms ar įmonių asociacijoms, jei jos tyčia ar dėl neatsargumo:

- a) pažeidžia [SESV 101] ar [102] straipsnio nuostatas <...>

<...>

Vienai įmonei ar įmonių asociacijai – pažeidimo dalyvei skiriama bauda negali viršyti 10 % jos bendrosios apyvartos praėjusiais ūkiniais metais.

<...>

3. Nustatant baudos dydį atsižvelgiama į pažeidimo sunkumą ir trukmę.“

Reglamentas (EB) Nr. 773/2004

- 4 2008 m. susitarimo procedūra buvo įtvirtinta priėmus 2008 m. birželio 30 d. Komisijos reglamentą (EB) Nr. 622/2008, iš dalies keičiantį Reglamentą (EB) Nr. 773/2004 susitarimo procedūros tvarkos kartelių bylose atžvilgiu (OL L 171, 2008, p. 3). Šio reglamento įgyvendinimo tvarka buvo patikslinta 2008 m. liepos 2 d. Komisijos pranešime dėl susitarimo procedūros tvarkos siekiant priimti sprendimus pagal Tarybos reglamento (EB) Nr. 1/2003 7 ir 23 straipsnius kartelių bylose (OL C 167, 2008, p. 1; toliau – pranešimas dėl susitarimo procedūros).

- 5 2004 m. balandžio 7 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 773/2004 dėl bylų nagrinėjimo Komisijoje pagal [SESV 101 ir 102 straipsnius] tvarkos (OL L 123, 2004, p. 18; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 3 t., p. 81), iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 622/2008 (toliau – Reglamentas Nr. 773/2004), 10a straipsnyje „Susitarimo procedūra kartelių bylose“ numatyta:

„1. Komisija, pradėjusi procedūrą pagal Reglamento <...> Nr. 1/2003 11 straipsnio 6 dalį, šalims gali nustatyti tam tikrą terminą, per kurį šalys raštu gali pareikšti, ar pasirengusios dalyvauti susitarimo diskusijose, kad galėtų potencialiai pateikti susitarimo pareiškimus. Komisija neprivalo atsižvelgti į atsakymus, gautus pasibaigus tam terminui.

<...>

2. Komisija susitarimo diskusijoje dalyvaujančioms šalims gali pranešti apie:

- a) prieštaravimus, kuriuos ji numato joms pareikšti;
- b) įrodymus, kuriais remiantis nustatyti numatomi prieštaravimai;
- c) nekonfidencialias versijas bet kokių konkrečių dokumentų, su kuriais galima susipažinti ir kurie atitinkamu metu yra nurodyti byloje, jei šalies prašymas yra pagrįstas, siekiant šiai šaliai suteikti galimybę suformuluoti savo poziciją dėl kartelio laikotarpio ar kitų kartelio aspektų, ir
- d) galimų baudų ribas.

<...>

Jeigu susitarimo diskusijose pasiekama pažanga, Komisija gali nustatyti terminą, per kurį šalys gali įsipareigoti taikyti susitarimo procedūrą, pateikdamos susitarimo pareiškimus, kuriuose išreikšti susitarimo diskusijų rezultatai ir pripažinimas, kad jos dalyvavo darant [SESV 101] straipsnio pažeidimą, taip pat savo atsakomybės pripažinimas. Prieš Komisijai nustatant terminą pateikti susitarimo pareiškimus, suinteresuotos šalys turi teisę, kad joms prašant būtų tinkamu laiku atskleista 10a straipsnio 2 dalies pirmojoje pastraipoje nurodyta informacija. Komisija neprivalo atsižvelgti į susitarimo pareiškimus, gautus pasibaigus tam terminui.

3. Kai šalims pateiktame pareiškime dėl prieštaravimų perteikiamas jų susitarimo pareiškimų turinys, per Komisijos nustatytą terminą susijusios šalys rašytiniame atsakyme į pareiškimą dėl prieštaravimų patvirtina, kad joms adresuotas pareiškimas dėl prieštaravimų perteikia jų susitarimo pareiškimų turinį. Po to Komisija gali priimti sprendimą pagal Reglamento <...> Nr. 1/2003 7 ir 23 straipsnius, pasikonsultavusi su Konkurenciją ribojančios veiklos ir dominuojančių padėčių patariamuoju komitetu pagal Reglamento <...> Nr. 1/2003 14 straipsnį.

4. Komisija bet kuriuo procedūros metu gali nuspręsti apskritai nutraukti susitarimo diskusijas konkrečioje byloje arba su tam tikra šalimi ar keliomis dalyvaujančiomis šalimis, jei mano, kad nėra tikėtina, jog bus pasiektos veiksmingesnės procedūros.“

Pranešimas dėl susitarimo procedūros

- 6 Pagal pranešimo dėl susitarimo procedūros 1 punktą:

„Šiame pranešime nustatyta sistema, pagal kurią atlyginama už bendradarbiavimą vykstant procedūrai, pradėtai siekiant taikyti [SESV 101] straipsnį kartelių bylose. <...> Šiame pranešime numatytas bendradarbiavimas skiriasi nuo savanoriško įrodymų teikimo, kuriuo paskatinamas arba pagelbėjamas

Komisijos tyrimas ir kuris numatytas Komisijos pranešime dėl atleidimo nuo baudų ir baudų sumažinimo kartelių bylose. <...> Jeigu įmonės pasiūlytas bendradarbiavimas patenka į abiejų Komisijos pranešimų taikymo sritį, už jį gali būti atitinkamai bendrai atlyginta.“

- 7 Minėto pranešimo 2.1 dalies „Procedūros pradžia ir etapai siekiant susitarimo“ 11 punkte numatyta:

„Jeigu, Komisijos nuomone, tinkama tirti šalių suinteresuotumą dalyvauti susitarimo diskusijose, ji pagal Reglamento <...> Nr. 773/2004 10a straipsnio 1 dalį ir 17 straipsnio 3 dalį nustatys ne trumpesnę negu dviejų savaitių terminą, per kurį tos pačios procedūros šalys turėtų raštu pareikšti, ar jos ketina dalyvauti susitarimo diskusijose, kad vėliau galėtų pateikti susitarimo pareiškimus. Šis raštiškas pareiškimas nereiškia, kad šalys prisipažįsta padariusios pažeidimą arba prisiima už jį atsakomybę.“

- 8 Pranešimo apie susitarimo procedūrą 15–17 ir 19 punktuose, esančiuose šio pranešimo 2.2 dalyje „Susitarimo procedūros pradžia: susitarimo diskusijos“, numatyta:

„15. Komisija išlaiko diskreciją nustatyti dvišalių susitarimo diskusijų su kiekviena įmone tinkamumą ir tempą. Pagal Reglamento <...> Nr. 773/2004 10a straipsnio 2 dalį tai, atsižvelgiant į padarytą bendrą susitarimo diskusijų pažangą, apima dvišalių susitarimo diskusijų tvarkos ir sekos nustatymą, taip pat informacijos, įskaitant Komisijos byloje esančius įrodymus, naudojamus numatomiems prieštaravimams ir galimai baudai nustatyti, atskleidimo laiko nustatymą. Informacija bus atskleista tinkamu susitarimo diskusijų momentu.

16. Dėl tokio ankstyvo informacijos atskleidimo, vykstant susitarimo diskusijoms, pagal Reglamento <...> Nr. 773/2004 10a straipsnio 2 dalį <...> šalims bus suteikta galimybė sužinoti pagrindinius elementus, į kuriuos jau atsižvelgta, pavyzdžiui, įtariamus faktus, tų faktų klasifikavimą, įtariamo kartelio sunkumą ir trukmę, atsakomybės nustatymą, galimų baudų dydžio apskaičiavimą, taip pat įrodymus, naudojamus galimiems prieštaravimams nustatyti. Dėl to šalys galės veiksmingai ginti savo požiūrį dėl joms galimai pareikštinų prieštaravimų ir priimti pagrįstą sprendimą dėl susitarimo. <...>

17. Kai dėl padarytos susitarimo diskusijų pažangos pasiekiamas bendras supratimas dėl galimų prieštaravimų apimties ir galimų baudų, kurias gali skirti Komisija, ribų, ir kai Komisija prieina prie preliminarios išvados, kad dėl padarytos pažangos yra tikėtina, kad bus pasiektas procedūrinis veiksmingumas, Komisija gali nustatyti galutinį bent 15 darbo dienų terminą, per kurį įmonė turi pateikti galutinį susitarimo pareiškimą <...>

<...>

19. Jeigu susijusios šalys nepateikia susitarimo pareiškimo, galutinio sprendimo priėmimo procedūra jų atžvilgiu vyks pagal bendrąsias nuostatas <...> o ne pagal susitarimo procedūrą reglamentuojančias nuostatas.“

- 9 Pranešimo apie susitarimo procedūrą 2.3 dalies „Susitarimo pareiškimai“ 20 punkte numatyta, kad šalys, kurios pasirenka susitarimo procedūrą, turi pateikti oficialų prašymą susitarti susitarimo pareiškimo forma. Šiame pasiūlyme, be kita ko, turi būti nurodytas aiškus ir tvirtas šalių savo atsakomybės už pažeidimą pripažinimas ir šalių patvirtinimas, kad jos nenumato prašyti suteikti galimybę susipažinti su byla arba prašyti vėl būti išklaustyoms per žodinį išklausymą, nebent Komisijos pareiškime dėl prieštaravimų ir sprendime neperteikiami jų susitarimo pareiškimai.

- 10 Pranešimo apie susitarimo procedūrą 21 punktą, kuris taip pat yra minėtoje 2.3 dalyje, numatyta:

„Šalių pateikti su sutarimu susiję pripažinimai ir patvirtinimai yra jų įsipareigojimo bendradarbiauti po susitarimo procedūros vykstant skubiam bylos nagrinėjimui išraiška. Tačiau tie pripažinimai ir patvirtinimai yra sąlyginiai – Komisija turi pritarti šalių susitarimo prašymui, įskaitant numatomą maksimalų bylos dydį.“

- 11 Šio pranešimo 2.4 dalies „Pareiškimas dėl prieštaravimų ir atsakymas į jį“ 23, 24 ir 26 punktuose numatyta:

„23. Pagal Reglamento <...> Nr. 773/2004 10 straipsnio 1 dalį rašytinio pareiškimo dėl prieštaravimų pateikimas kiekvienai šaliai, kuriai pareiškiami prieštaravimai, yra privalomas parengiamasis žingsnis prieš priimant bet kokią galutinį sprendimą. Todėl Komisija pateiks pareiškimą dėl prieštaravimų taip pat vykstant susitarimo procedūrai.

24. Kad šalys galėtų veiksmingai įgyvendinti teises į gynybą, Komisija, prieš priimdama galutinį sprendimą, turėtų išklausyti jų požiūrį apie joms pareikštus prieštaravimus bei juos patvirtinančius įrodymus ir atsižvelgti į juos, prireikus pataisydama savo pirminius tyrimo rezultatus. Komisija turi galėti ne tik priimti arba atmesti vykstant administracinei procedūrai šalių pareikštus atitinkamus argumentus, bet taip pat atlikti savo pačios šalių pateiktų klausimų tyrimą, kad arba atmestų tokius prieštaravimus, nes įrodoma, kad jie nepagrįsti, arba papildytų ir iš naujo įvertinų savo argumentus fakto ir teisės klausimais, kad paremtų savo prieštaravimus.

<...>

26. Jeigu pareiškime dėl prieštaravimų perteikiami šalių susitarimo pareiškimai, susijusios šalys per <...> terminą, nustatytą Komisijos <...>, turėtų į jį atsakyti, paprasčiausiai (aiškiai) patvirtindamos, kad pareiškimas dėl prieštaravimų atitinka jų susitarimo pareiškimų turinį ir kad todėl jos toliau lieka įsipareigojusios taikyti susitarimo procedūrą. <...>“

- 12 Pranešimo apie susitarimo procedūrą 2.5 dalies „Komisijos sprendimas ir atlygis už susitarimą“ 28, 30, 32 ir 33 punktuose skelbiama:

„28. Šalims atsakius į pareiškimą dėl prieštaravimų ir taip patvirtinus savo įsipareigojimą susitarti, Reglamente <...> Nr. 773/2004 numatyta Komisijos teisė be jokio kito procedūrinio veiksmo priimti tolesnį galutinį sprendimą pagal Reglamento <...> Nr. 1/2003 7 ir (arba) 23 straipsnį <...>. Visų pirma tai reiškia, kad tos šalys negali prašyti žodinio išklusymo arba prašyti suteikti galimybę susipažinti su byla po to, kai jų susitarimo pareiškimai perteikiami pareiškime dėl prieštaravimų <...>

<...>

30. Galutinis baudos dydis konkrečioje byloje nustatomas sprendimu, kuriuo nustatomas pažeidimas pagal Reglamento <...> Nr. 1/2003 7 straipsnį ir skiriama bauda pagal 23 straipsnį.

<...>

32. Jeigu Komisija nuspręstų atlyginti šaliai už susitarimą pagal šį pranešimą, ji sumažins skirtinos baudos dydį 10 % po to, kai bus pritaikyta 10 % riba atsižvelgiant į pagal Reglamento (EB) Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies a punktą skirtų baudų apskaičiavimo gaires <...>

33. Tais atvejais, kai bylą, dėl kurių susitariama, šalys taip pat yra paraiškų atleisti nuo baudos arba sumažinti baudą pateikėjai, jiems skirtos baudos sumažinimas dėl susitarimo bus pridėtas prie atlygio, susijusio su paraiška sumažinti baudą.“

2006 m. gairės

- 13 Pagal Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio 2 dalies a punktą skirtų baudų apskaičiavimo gairėse (OL C 210, 2006, p. 2, toliau – 2006 m. gairės) apibrėžiama metodologija, kurią Komisija taiko nustatydamą įmonėms ir įmonių asociacijoms skirtinas baudas, kai jos tyčia ar dėl neatsargumo pažeidžia SESV 101 ar 102 straipsnių nuostatas.
- 14 Pagal 2006 m. gairių 10 ir 11 punktus:
- „10. Pirmiausia Komisija nustatys bazinį baudos dydį kiekvienai įmonei ar įmonių asociacijai <...>.
11. Vėliau ji galės koreguoti šią bazinę sumą, ją didindama arba mažindama <...>“
- 15 2006 m. gairių 27 punkte, esančiame jų 2 dalyje „Bazinio dydžio patikslinimas“, skelbiama:
- „Nustatydamą baudos dydį Komisija gali atsižvelgti į aplinkybes, dėl kurių <...> bazinis baudos dydis gali būti padidintas ar sumažintas. Ji tai darys vertindamą bendrai ir atsižvelgdamą į visas svarbias aplinkybes.“
- 16 2006 m. gairių 29 punkte, kuris pradeda šių gairių B dalį „Švelninančios aplinkybės“, numatyta:
- „Bazinis baudos dydis gali būti sumažintas, kai Komisija nustato, jog esamą švelninančių aplinkybių, pavyzdžiui:
- <...>
- kai susijusi įmonė veiksmingai bendradarbiauja su Komisija kitose nei pranešimo apie atleidimą nuo baudų taikymo srityse ir plačiau, nei reikalauja jos teisiniai įsipareigojimai bendradarbiauti;
- <...>“

Pranešimas dėl atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo

- 17 Komisijos pranešimo apie atleidimą nuo baudų ir baudų sumažinimą kartelių atveju (OL C 45, 2002, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 155; toliau – pranešimas dėl atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo) 20–23 punktuose, esančiuose šio pranešimo B skirsnyje „Baudos sumažinimas“, nustatyta:
- „20. Įmonėms, kurios neatitinka A skirsnyje numatytų sąlygų, gali būti sumažinta bauda, kuri kitaip joms būtų paskirta.
21. Kad įmonei būtų sumažinta bauda, ji privalo Komisijai pateikti įrodym[ų], kurie turėtų ženklį papildomąją vertę Komisijos turimų įrodymų apie įtariamą pažeidimą atžvilgiu, ir nutraukti savo neteisėtą veiklą ne vėliau kaip įrodymų pateikimo metu.
22. Sąvoka „papildomoji vertė“ reiškia laipsnį, kuriuo pateikti įrodymai savo pobūdžiu ir (arba) nuodugnumu sustiprina Komisijos gebėjimą įrodyti minėtus faktus. Šiuo požiūriu Komisija paprastai teikia daugiau reikšmės raštiškiems įrodymams, atsiradusiems laikotarpiu, su kuriuo susiję tie faktai, negu vėliau susiformavusiems įrodymams. Lygiai taip pat tiesiogiai su minėtais faktais susiję įrodymai paprastai laikomi vertingesniais negu netiesioginiai įrodymai.

23. Administracinių procedūrų pabaigoje, priimdama galutinį sprendimą, Komisija nustato:

- a) ar įmonės pateikti įrodymai turi ženkliai papildomąją vertę Komisijos tuo metu jau turimų įrodymų atžvilgiu;
- b) toliau pateiktą baudos, kuri kitaip būtų paskirta įmonei, sumažinimo dydį:
  - pirmai įmonei, kuri atitinka 21 dalies sąlygas: 30–50 % sumažinimas,
  - antrai įmonei, kuri atitinka 21 dalies sąlygas: 20–30 % sumažinimas,
  - paskesnėms įmonėms, kurios atitinka 21 dalies sąlygas: iki 20 % sumažinimas.

Siekdama nustatyti sumažinimo dydį šiuose diapazonuose Komisija atsižvelgia į laiką, kuomet buvo pateikti įrodymai, atitinkantys 21 dalies sąlygas, ir į jų papildomąją vertę. Ji taip pat gali atsižvelgti į tai, ar įmonė, įteikusi paraišką, bendradarbiavo nuosekliai ir be išlygų.

Be to, jeigu įmonė pateikia įrodym[ų] apie Komisijai iki tol nežinomus faktus, kurie tiesiogiai susiję su įtariamo kartelio veiklos pavojingumu ar trukme, Komisija neatsižvelgia į šiuos elementus nustatydamą baudos dydį įmonei, pateikusiai šiuos įrodymus.“

Ginčo aplinkybės

- 18 Ginčo aplinkybes ir ginčijamą sprendimą, aprašytus skundžiamo sprendimo 1–28 punktuose, trumpai galima apibūdinti, kaip nurodyta toliau.
- 19 *Timab* yra *Roullier* grupės, kurioje CFPR – kontroliuojančioji bendrovė, dukterinė bendrovė, gaminanti ir prekiaujanti chemijos produktais, t. y. pašariniiais fosfatais (toliau – PF).
- 20 2003 m. lapkričio 28 d. *Kemira* grupė pirmoji informavo Komisiją apie slaptą PF kartelį, pateikdama prašymą jai neskirti baudos remiantis pranešimu dėl atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo. Šis prašymas pateiktas dėl 1989–2003 m. laikotarpio.
- 21 *Kemira* grupės pateikta informacija leido Komisijai 2004 m. vasario 10 ir 11 d. atlikti tam tikrų Prancūzijos ir Belgijos įmonių, vykdančių veiklą PF srityje, patalpų patikrinimus, be kita ko, ir *Timab* patalpų patikrinimą.
- 22 Tuomet trys kitos įmonės pateikė prašymus dėl atleidimo nuo baudų, remdamosi pranešimu dėl atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo.
- 23 2004 m. vasario 18 d. *Tessenderlo Chemie NV* pateikė tokį prašymą, šiuo atveju apimančią visą pažeidimo laikotarpį (1969–2004 m.).
- 24 2007 m. kovo 27 d. *Quimitécnica.com-Comércia e Indústria Química SA* ir jos patronuojančioji bendrovė *José de Mello SGPS SA* pateikė prašymą, kad joms būtų taikomas pranešimas dėl atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo.
- 25 2008 m. spalio 14 d. apeliančios taip pat pateikė prašymą, kad joms būtų taikomas šis pranešimas, o 2009 m. spalio 28 d. šį prašymą papildė.

- 26 2009 m. vasario 19 d. raštais Komisija informavo kartelio dalyves, tarp kurių buvo *Timab*, apie sprendimą pradėti procedūrą siekiant priimti sprendimą pagal Reglamento Nr. 1/2003 III skyrių ir nustatė dviejų savaitių terminą raštu atsakyti, ar jos pasirengusios dalyvauti diskusijose dėl susitarimo, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 773/2004 10a straipsnį.
- 27 Po kelių dvišalių Komisijos ir atitinkamų įmonių, be kita ko, *Timab*, posėdžių, per kuriuos buvo pateikta kaltinimų esmė ir su jais susiję įrodymai, Komisija nustatė tikėtinų baudų ribas. Apie šį vertinimą, t. y. baudų ribas nuo 41 iki 44 milijonų eurų už *Timab* dalyvavimą darant vieną ir tęstinį pažeidimą nuo 1978 m. gruodžio 31 d. iki 2004 m. vasario 10 d., šiai buvo pranešta 2009 m. rugsėjo 16 d.
- 28 Vėliau Komisija nustatė atitinkamoms bendrovėms, tarp jų ir *Timab*, terminą oficialiems pasiūlymams dėl susitarimo pateikti, remiantis Reglamento Nr. 772/2004 10a straipsnio 2 dalimi. Visos kartelio dalyvės pateikė susitarimo pasiūlymus per joms nustatytą terminą, išskyrus apeliančias, kurios nusprendė pasitraukti iš susitarimo procedūros.
- 29 2009 m. lapkričio 23 d. Komisija priėmė šešis pranešimus apie kaltinimus, skirtus, pirma, apeliančioms ir, antra, kiekvienai kartelio dalyvei, sutinkančiai su susitarimu.
- 30 Susipažinusios su bylos medžiaga ir 2010 m. vasario 2 d. atsakiusios į pranešimą apie kaltinimus apeliančioms dalyvavo klausyme, kuris įvyko 2010 m. vasario 24 d.
- 31 2010 m. liepos 20 d. Komisija priėmė ginčijamą sprendimą, kuriame konstatavo vieną ir tęstinį SESV 101 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio pažeidimą PF sektoriuje. Komisijos teigimu, šis vienas ir tęstinis pažeidimas tęsėsi nuo 1993 m. rugsėjo 16 d. iki 2004 m. vasario 10 d. ir pasireiškė didelės PF Europos rinkos dalies pasidalijimu, kartelio dalyviams paskirstant pardavimų ir klientų kvotas, taip pat koordinuojant kainas, o prireikus – ir pardavimo sąlygas.
- 32 Iš ginčijamo sprendimo iš esmės matyti, kad pirminiu susitarimu, raštu 1969 m. sudarytu penkių pagrindinių PF gamintojų, buvo siekiama išspręsti pajėgumų perviršio Europos rinkoje problemą. Kartelio susitarimai buvo pavadinti CEPA (*Centre d'étude des phosphates alimentaires*) (Pašarinių fosfatų tyrimo centras). Siekiant užtikrinti kartelio veikimą ir tęstinumą, remiantis šiuo susitarimu buvo sudaryti specialūs papildomi susitarimai ir kiti regioniniai susitarimai. Prancūzijos gamintojų dalyvavimas CEPA buvo patvirtintas nuo 1970 m. Trimis papildomais susitarimais atlikę reorganizavimą kartelio dalyviai 1990-ųjų metų pradžioje nusprendė grįžti prie vienos struktūros „Super CEPA“, apimančios, pirma, penkias Centrinės Europos šalis (Belgiją, Vokietiją, Nyderlandus, Austriją ir Šveicariją) ir, antra, Daniją, Airiją, Vengriją, Lenkiją, Suomiją, Švediją, Jungtinę Karalystę ir Norvegiją. Diskusijos vyko dviem lygiais: „centriniai posėdžiai“ ar posėdžiai „Europos lygiu“, per kuriuos buvo priimti bendros politikos sprendimai, ir „ekspertų posėdžiai“, per kuriuos išsamesnės diskusijos nacionaliniu ar regioniniu lygiu buvo pradėtos kartelio dalyvių, veikiančių šiose šalyse ar konkrečiame regione.
- 33 Konkrečiau kalbant apie apeliančių dalyvavimą, iš ginčijamo sprendimo matyti, kad *Timab*, be dalyvavimo kartelio epizode, apimančiame Prancūzijos rinką, buvo įtraukta į regioninę veiklą „Super CEPA“, kai pradėjo eksportuoti didelį PF kiekį iš Prancūzijos. Būtent 1993 m. rugsėjo mėn. *Timab* pradėjo laikytis „Super CEPA“ susitarimų. Be to, be „Super CEPA“ posėdžių, ji dalyvavo posėdžiuose, susijusiuose su Prancūzija ir su Ispanija.
- 34 Ginčijamo sprendimo 1 straipsnyje konstatavusi apeliančių padarytą SESV 101 straipsnio ir EEE susitarimo 53 straipsnio pažeidimą PF sektoriuje Komisija to sprendimo 2 straipsnyje *Timab* ir CFPR skyrė solidariai mokėtiną 59 850 000 eurų baudą. Apskaičiuodama šią baudą Komisija rėmėsi 2006 m. gairėmis.

- 35 2010 m. liepos 20 d. Komisija priėmė ir Sprendimą C (2010) 5004 *final*, susijusį su ta pačia byla, kurio adresatės buvo šalys, sutikusios dalyvauti susitarimo procedūroje ir pateikusios susitarimo pareiškimą.

Procesas Bendrajame Teisme ir skundžiamas sprendimas

- 36 2010 m. spalio 1 d. Bendrojo Teismo kanceliarija gavo *Timab* ir CFPR ieškinį dėl ginčijamo sprendimo panaikinimo ir subsidiariai – dėl ginčijamo sprendimo 1 straipsnio panaikinimo tiek, kiek Komisija patvirtino, kad jos derino veiksmus, susijusius su pardavimo sąlygomis ir kompensavimo sistema. Bet kuriuo atveju apeliančės prašė pakeisti ginčijamo sprendimo 2 straipsnį ir iš esmės sumažinti joms solidariai skirtos baudos dydį.
- 37 Apeliančės nurodė kelis pagrindus, pagrindžiančius jų reikalavimus dėl ginčijamo sprendimo panaikinimo; jie gali būti suskirstyti į tris grupes. Pirmoji šių pagrindų grupė susijusi su susitarimo procedūra. Apeliančės kaltina Komisiją iš esmės tuo, kad įmonei, kuri pasitraukė iš susitarimo procedūros, skyrė didesnę nei maksimalią baudą, numatytą per diskusijas dėl minėto susitarimo.
- 38 Antroji minėtų pagrindų grupė susijusi su tam tikrais veiksmais, sudarančiais nagrinėjamą kartelį, t. y. kompensavimo mechanizmu ir pardavimo sąlygomis. Šioje pagrindų antroje dalyje apeliančės iš esmės mano, kad Komisija klaidingai visą nagrinėjamą praktiką priskyrė visoms įmonėms, neišskirdama skirtingų pažeidimo laikotarpių ir skirtingo elgesio. Taip Komisija atėmė iš apeliančių teisę veiksmingai pasinaudoti pastabomis dėl nepagrįstų kaltinimų, susijusių su tam tikra praktika, t. y. kompensavimo mechanizmu ir atitinkamų pardavimo sąlygų nustatymu.
- 39 Pagrindų trečioji grupė susijusi su keliais baudos dydžio apskaičiavimo aspektais. Šioje pagrindų grupėje apeliančės iš esmės ginčijo įvairius baudos dydžio ar jai taikytų taisyklių aspektus, nurodydamos Reglamento Nr. 1/2003 23 straipsnio pažeidimą, akivaizdžią praktikos, kuria kaltinamos, sunkumo vertinimo klaidą, akivaizdžią lengvinančių aplinkybių vertinimo klaidą, neproporcingai sumažintą baudą remiantis baudų sumažinimo tvarka ir akivaizdžią prisidėjimo vertinimo klaidą. Be to, apeliančės tvirtino, kad Komisija pažeidė vienodo požiūrio, bausmių individualizavimo ir proporcingumo principus.
- 40 Grįsdamos savo reikalavimus, kuriais subsidiariai siekiama, kad būtų sumažintas baudos dydis, apeliančės iš esmės nurodė du argumentus. Pirmuoju iš šių argumentų jos iš esmės prašė sumažinti „sunkumo laipsnį“. Antruoju – kad be sumažinimo dėl bendradarbiavimo remiantis pranešimu dėl atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo, papildomai būtų sumažinta bauda dėl su šiuo pranešimu nesusijusio bendradarbiavimo, atsižvelgiant į tai, kad faktinės aplinkybės nuo 1993 m. rugsėjo 16 d. nebuvo ginčijamos.
- 41 Skundžiamu sprendimu Bendrasis Teismas atmetė visą ieškinį.

Šalių reikalavimai Teisingumo Teisme

- 42 *Timab* ir CFPR Teisingumo Teismo prašo:
- panaikinti skundžiamą sprendimą,
  - grąžinti bylą Bendrajam Teismui, kad šis tinkamai sumažintų baudos dydį,
  - papildomai konstatuoti, kad Bendrasis Teismas pažeidė teisę į teisingą bylos nagrinėjimą dėl neprotingos teismo proceso trukmės, ir
  - priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

43 Komisija Teisingumo Teismo prašo:

- atmesti apeliacinį skundą ir
- priteisti iš apeliančių bylinėjimosi išlaidas.

Dėl prašymo atnaujinti žodinę proceso dalį

- 44 Po generalinio advokato išvados pateikimo apeliančės 2016 m. rugsėjo 1 d. Teisingumo Teismo kanceliarijoje gautu raštu paprašė, kad, remiantis Teisingumo Teismo procedūros reglamento 83 straipsniu, būtų atnaujinta žodinė proceso dalis.
- 45 Grįsdamos šį prašymą apeliančės iš esmės tvirtina, kad Teisingumo Teismui visų pirma nepakankamai paaiškinta dėl aplinkybių, dėl kurių jos pasitraukė iš susitarimo procedūros, todėl ir dėl santykio tarp šios procedūros ir įprastos administracinės procedūros, ir, antra, dėl tam tikrų apeliacinio skundo pagrindų apimtys. Atsižvelgdamos į tai apeliančės, be kita ko, mano, kad, priešingai, nei savo išvados 51 ir 52 punktuose konstatavo generalinis advokatas, jos neturėjo jokio tikslo savo naudai piktnaudžiauti susitarimo procedūra ir kad, priešingai, nei minėtoje išvadoje tvirtina generalinis advokatas, apeliacinio skundo pagrinduose yra nurodytas faktų ir įrodymų iškraipymas.
- 46 Be to, jos mano, kad dėl kai kurių teisinių argumentų, susijusių su baudos apskaičiavimu ir, be kita ko, klausimo dėl sumažinimų dėl bendradarbiavimo šalys nepateikė nuomonės.
- 47 Šiuo aspektu reikia priminti, kad Teisingumo Teismas, išklauses generalinį advokatą, gali bet kada nutarti atnaujinti žodinę proceso dalį pagal savo Procedūros reglamento 83 straipsnį – pirmiausia, jeigu mano, kad jam nepateikta pakankamai informacijos, arba jeigu nagrinėjant bylą reikia remtis argumentu, dėl kurio šalys ar Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnyje nurodyti suinteresuotieji asmenys nepateikė nuomonės (2015 m. liepos 9 d. Sprendimo *InnoLux / Komisija*, C-431/11, EU:C:2013:589, 29 punktą ir jame nurodyta teismo praktika).
- 48 Nagrinėjamu atveju Teisingumo Teismas, išklauses generalinį advokatą, mano, kad turi visą informaciją, reikalingą sprendimui priimti, ir šios bylos nereikia nagrinėti remiantis argumentais, dėl kurių šalys neišsakė nuomonės.
- 49 Taigi reikia atmesti prašymą atnaujinti žodinę proceso dalį.

Dėl apeliacinio skundo

Dėl pirmojo pagrindo, susijusio su taisyklių dėl įrodinėjimo pareigos nepaisymu ir teisės į gynybą pažeidimu

Šalių argumentai

- 50 Savo pirmajame pagrinde apeliančės kaltina Bendrąjį Teismą nepaisius įrodinėjimo pareigos ir jų teisės į gynybą pažeidimu, nes jis skundžiamo sprendimo 114–117 punktuose nusprendė, kad jos per susitarimo procedūrą turėjo įrodyti savo nedalyvavimą kartelyje iki 1993 m.
- 51 Skundžiamo sprendimo 114 punkte tvirtindamas, kad „Komisija galėjo teisėtai manyti, jog apeliančės dalyvavo darant vieną ir tęstinį pažeidimą nuo 1978 metų“, nors ši sąvoka yra teisinė kvalifikacija, kurios apeliančės neturėjo nei įrodyti, nei paneigti per susitarimo procedūrą, Bendrasis Teismas nepatikrino reikalaujamo įrodymų lygio.

- 52 Šiuo aspektu jos konstatuoja, kad Komisijai tenkanti įrodinėjimo pareiga negali skirtis atsižvelgiant į tai, ar tai yra susitarimo, ar įprasta procedūra. Todėl, kadangi skundžiamu sprendimu pateisinamas Komisijos samprotavimas, grindžiamas žemesniu įrodinėjimo pareigos lygiu, nei reikalaujamas, jis turi būti panaikintas.
- 53 Komisijos teigimu, ši pirmąją pagrindą reikia atmesti visų pirma kaip netinkamą arba subsidiarią – kaip nepriimtina ir bet kuriuo atveju kaip nepagrįstą.
- 54 Šis pagrindas visų pirma yra netinkamas, nes ginčijamas sprendimas, kurio teisėtumą pripažino Bendrasis Teismas, buvo priimtas per įprastą procedūrą, *Timab* pasitraukus iš susitarimo. Šis pirmasis pagrindas susijęs su laikotarpiu nuo 1978 m. iki 1993 m., kuris nebuvo inkriminuojamas *Timab*. Taigi, net jei šis pagrindas būtų pagrįstas, jis neturėtų jokios reikšmės sprendžiant ginčą, kuris susijęs su Komisijos *Timab* skirta bauda pasibaigus įprastai administracinei procedūrai už laikotarpį nuo 1993 m. iki 2004 m.
- 55 Be to, Komisija konstatuoja, kad Bendrasis Teismas jokių momentu nemanė, kad apeliančės turėjo įrodyti nedalyvavusios kartelyje nuo 1978 m. iki 1993 m. ir kad bet kuriuo atveju Bendrojo Teismo skundžiamo sprendimo 114 ir 117 punktuose suformuluoti teiginiai yra savarankiškas faktų vertinimas, kuriam netaikoma Teisingumo Teismo kontrolė.
- 56 Galiausiai Komisija pažymi, kad neginčijama, jog įrodinėjimo pareiga jai tenka tiek per įprastą, tiek per susitarimo procedūrą. Komisijos teigimu, kadangi apeliančės neginčijo pirmojo jos atlikto vertinimo atsižvelgiant į turimą informaciją, ši institucija galėjo daryti pagrįstą išvadą, kad jos analizė yra priimtina, *a fortiori* kai ši informacija matyti iš pačių įmonių pareiškimų, joms prašant atleisti nuo baudų ar jas sumažinti ir atsakant į prašymus pateikti informacijos. Būtent taikydamas šiuos bazinius principus Bendrasis Teismas manė, kad Komisija galėjo teisėtai manyti, jog *Timab* nuo 1978 m. dalyvavo darant vieną ir tęstinį pažeidimą.
- 57 Atsižvelgdama į tai Komisija priduria, kad Bendrasis Teismas taip pat priminė, jog, apeliančėms pateikus argumentus savo atsakyme į pranešimą apie kaltinimus, ji iš naujo įvertino turimą informaciją ir padarė išvadą, kad jos nepakanka įrodyti apeliančių dalyvavimo kartelyje iki 1993 m. Todėl Bendrasis Teismas teisingai konstatavo, kad Komisija, kiekviename procedūros etape atsižvelgusi į visą turimą informaciją, laikėsi taisyklių, taikytinų dėl įrodinėjimo pareigos.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 58 Reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką tariamas įrodinėjimo srityje taikomų taisyklių pažeidimas yra teisės klausimas, kuris priimtinas apeliacinio proceso stadijoje (šiuo klausimu žr. 2008 m. liepos 10 d. Sprendimo *Bertelsmann ir Sony Corporation of America / Impala*, C-413/06 P, EU:C:2008:392, 44 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką ir 2013 m. gegužės 30 d. Sprendimo *Quinn Barlo ir kt. / Komisija*, C-70/12 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2013:351, 25 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 59 Taigi Teisingumo Teismas turi patikrinti, ar Bendrasis Teismas, atlikdamas jam pateiktą įrodymų vertinimą, padarė teisės klaidą – pažeidė bendruosius teisės principus, kaip antai nekaltumo prezumpciją ir įrodymų srityje taikytinas taisykles, susijusias su įrodinėjimo pareiga (šiuo klausimu žr. 1999 m. liepos 8 d. Sprendimo *Hüls / Komisija*, C-199/92 P, EU:C:1999:358, 65 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką ir 2013 m. gegužės 30 d. Sprendimo *Quinn Barlo ir kt. / Komisija*, C-70/12 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2013:351, 36 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 60 Taigi, priešingai, nei tvirtina Komisija, šis apeliacinio skundo pagrindas yra priimtinas.

- 61 Dėl esmės reikia priminti, kaip matyti, be kita ko, iš skundžiamo sprendimo 48 punkto, kad Bendrajame Teisme pateiktame ieškinyje apeliančės nurodė teisės klaidą ir akivaizdžią Komisijos faktinių aplinkybių vertinimo klaidą, nes ji iš pradžių manė, kad jos nuo 1978 m. dalyvavo darant vieną ir tęstinį pažeidimą. Apeliančių teigimu, Komisija, atsižvelgusi į jos turimus dokumentus, turėjo padaryti išvadą apie jų nedalyvavimą bendrame kartelyje iki 1993 m. Šią kvalifikavimo klaidą lėmė nepakankama bylos medžiagos analizė, ir tai reiškia, kad Komisija nepaisė savo pareigos kruopščiai ir nešališkai išnagrinėti jai pateiktas aplinkybes.
- 62 Atsakydamas į šį kaltinimą Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 108–118 punktuose analizavo klausimą ar Komisija iš pradžių pakankamai išnagrinėjo apeliančių medžiagą, kiek tai susiję su inkriminuojamu pažeidimu, arba ar ji netinkamai aiškino jų pateiktą informaciją.
- 63 Šiuo aspektu skundžiamo sprendimo 109–112 punktuose išnagrinėjęs apeliančių prašymą leisti pasinaudoti pranešimu apie atleidimą nuo baudų ar jų sumažinimą ir jų atsakymus į prašymus dėl informacijos pateikimo, vėliau skundžiamo sprendimo 113 punkte konstatavęs, kad akivaizdu, jog savo atsakyme į pranešimą apie kaltinimus apeliančės nurodė, kad *Timab* nedalyvavo darant vieną ir tęstinį pažeidimą nuo 1978 m. iki 1993 m., Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 114 punkte padarė išvadą, kad, atsižvelgiant į jo turimus dokumentus, „Komisija galėjo pagrįstai manyti, kad apeliančės dalyvavo darant vieną ir tęstinį pažeidimą nuo 1978 m.“
- 64 Net jei būtų pagrįsta manyti, kad pritardamas paprastai Komisijos nuomonei Bendrasis Teismas perkėlė apeliančėms pareigą, kuri joms nėra numatyta, – įrodyti, kad jos nedalyvavo kartelyje iki 1993 m., šis pirmasis pagrindas neleidžia panaikinti skundžiamo ar ginčijamo sprendimų.
- 65 Iš tiesų, kaip buvo priminta, konkrečiai – skundžiamo sprendimo 1 punkte, apeliančės buvo nubaustos už dalyvavimą darant vieną ir tęstinį pažeidimą nuo 1993 m. iki 2004 m. Apeliančių Bendrajame Teisme pateiktu kaltinimu, primintu šio sprendimo 61 punkte, siekiama parodyti, kad Komisija, atsižvelgusi į turimus įrodymus, privalėjo padaryti išvadą apie jų nedalyvavimą kartelyje iki 1993 m. Todėl minėtas kaltinimas bet kuriuo atveju negalėjo turėti jokios įtakos ginčui šioje byloje, nes susijęs su laikotarpiu, už kurį apeliančės nebuvo nubaustos. Todėl Bendrasis Teismas šį kaltinimą turėjo atmesti kaip nereikšmingą.
- 66 Iš to išplaukia, kad Bendrojo Teismo išvada, kuri pateikta skundžiamo sprendimo 118 punkte ir kuria atmetamas kaltinimas dėl to, kad Komisija netinkamai išnagrinėjo bylos medžiagą, remiantis minėto sprendimo 65 punktu yra pagrįstas kitais teisės motyvais. Todėl reikia pakeisti šiuos motyvus.
- 67 Taigi apeliacinio skundo pirmajam pagrindui negali būti pritarta.

Dėl antrojo pagrindo, susijusio su teisės neduoti parodymų prieš save ir teisės į gynybą pažeidimu bei Bendrajam Teismui pripažįstamos neribotos jurisdikcijos nepaisymu

Šalių argumentai

- 68 Apeliacinio skundo antrasis pagrindas, kurį sudaro trys dalys, susijęs su skundžiamo sprendimo 94 ir 190 punktais.
- 69 Antrojo pagrindo pirmoje dalyje apeliančės nurodo, kad Bendrasis Teismas pažeidė jų teisę į gynybą ir teisę neduoti parodymų prieš save.
- 70 Grįsdamos šią pirmąją dalį apeliančės visų pirma nurodo, kad informacija, pateikta per susitarimo procedūrą ir per prašymo atleisti nuo baudų ar jas sumažinti procedūrą, negali būti kvalifikuojama kaip „prisipažinimas“. Toliau jos konstatuoja, kad iš prašymo atleisti nuo baudų ar jas sumažinti mechaniškai negalima daryti išvados apie prisipažinimą dėl dalyvavimo darant pažeidimą, nes jo

autorius gali bet kada ginčyti faktus ir Komisijos atliktą jų kvalifikavimą. Galiausiai, apeliančių teigimu, atsakomybė už pažeidimą per susitarimo procedūrą pripažįstama pateikiant oficialų susitarimo pareiškimą, o jos to daryti nenorėjo. Todėl Bendrasis Teismas, „prisipažinimui“ automatiškai prilyginęs pareiškimus, pateiktus jų prašyme atleisti nuo baudų ar jas sumažinti ir per susitarimo procedūrą, pažeidė jų teisę į gynybą, nes nepaisė jų teisės neduoti parodymų prieš save.

- 71 Antrojo pagrindo antroje dalyje apeliančės tvirtina, kad Bendrasis Teismas nepaisė savo neribotos jurisdikcijos, nes nepatikrino Komisijos įrodinėjimo pareigos, kiek tai susiję su kvalifikavimu kaip „prisipažinimas“, nors toks kvalifikavimas jokių momentu neišplaukia iš šios institucijos turimų dokumentų. Šis kvalifikavimas turėjo didelės įtakos nustatant jų dalyvavimo darant pažeidimą trukmę, todėl ir vertinant baudos dydį bei atitinkamus sumažinimus.
- 72 Šiuo aspektu apeliančės, viena vertus, teigia, kad jų Komisijai pateiktos informacijos ir kitų įmonių prie bylos medžiagos pridėtų dokumentų analizė leido nustatyti, jog jų dalyvavimas susitikimuose nebuvo atsiktinis, ir, kita vertus, šiuos tariamus „prisipažinimus“ paneigė labai daug bylos medžiagoje esančių dokumentų.
- 73 Antrojo pagrindo trečioje dalyje apeliančės nurodo Bendrojo Teismo padarytą teisių į gynybą pažeidimą.
- 74 Šioje dalyje apeliančės konstatuoja, kad Bendrasis Teismas rėmėsi trijų 2009 m. jų dvišalių susitikimų ir Komisijos posėdžių protokolų vidaus pastabomis. Konkrečiai kalbant, Bendrasis Teismas rėmėsi antra vidaus pastaba, pagal kurią jos „prisipažino“ dėl tariamo dalyvavimo darant pažeidimą laikotarpiu nuo 1978 m. iki 1992 m. Viena iš šių vidaus pastabų buvo pateikta tik užbaigus rašytinę procedūrą ir pažeidžiant rungimosi principą. Iš nusistovėjusios teismų praktikos matyti, kad dokumento nepateikimas per administracinę procedūrą yra teisės į gynybą pažeidimas, nes Komisija rėmėsi šiuo dokumentu, siekdama pagrįsti savo kaltinimą, susijusį su pažeidimo buvimu, ir kad šis kaltinimas galėjo būti įrodytas tik remiantis minėtu dokumentu, o taip buvo šiuo atveju. Apeliančių teigimu, net jei Komisija galėjo remtis šiomis vidaus pastabomis, Bendrasis Teismas pažeidė teisę į gynybą tiek, kiek nepatikrino įrodinėjimo pareigos laikymosi.
- 75 Dublike apeliančės priduria, kad skundžiamas sprendimas turi būti peržiūrėtas, nes Bendrajam Teismui, nepaisiusiam savo neribotos jurisdikcijos, pakako Komisijos „pagrįsto įsitikinimo“ dėl *Timab* kaltės, nors ši kaltė buvo grindžiama tik tariamai neginčijamu „prisipažinimu“.
- 76 Visų pirma remdamasi jau pirmajame pagrinde pateiktais argumentais, nurodytais šio sprendimo 54 punkte, Komisija mano, kad antrasis pagrindas yra netinkamas. Šiuo aspektu ji pažymi, kad apeliančės remiasi prielaida, kad ginčijamas „prisipažinimas“ turi „lemiamą įtaką baudos dydžiui“. Šis konstatavimas yra klaidingas, nes tas prisipažinimas susijęs su laikotarpiu,ėjusiu iki to, už kurį buvo nubausta.
- 77 Subsidiariai Komisija konstatuoja, kad antrojo pagrindo trys dalys turi būti atmetos kaip iš dalies nepriimtinos ir iš dalies nepagrįstos.
- 78 Dėl antrojo pagrindo pirmos dalies Komisija tvirtina, kad prašymai dėl atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo pagal apibrėžimą susiję su įmonėmis, kurios dalyvavo kartelyje ir tai pripažįsta. Todėl Komisija turi pagrindo manyti, kad prašymas dėl atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo reiškia susijusios įmonės prisipažinimą apie dalyvavimą darant pažeidimą, kuriuo ji kaltinama, nepaisant to, ar toks pripažinimas kvalifikuojamas kaip „prisipažinimas“, ar kaip kitas terminas, nebent pasikeistų įmonės pozicija, o tai gali įvykti bet kuriuo momentu. Toks konstatavimas nėra teisės neduoti parodymų prieš savo pažeidimas, nes šiuo atveju įrodymų prieš save pateikimas yra savanoriškas.

- 79 Atsižvelgdama į tai Komisija mano, kad apeliančių argumente, pateiktame šioje pirmoje dalyje, yra painiojamos tarp susitarimo procedūros ir procedūros, susijusios su prašymu dėl atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo. Iš tiesų aplinkybės, kuriomis ji rėmėsi manydama, kad *Timab* dalyvavo darant pažeidimą iki 1993 m., ne pagrindžia tariamą prisipažinimą per susitarimą, bet išplaukia iš pareiškimų prašyme dėl atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo. Taigi, būtent tuo remdamasi ir, nesant prieštaravimų, Komisija vedė diskusijas, siekdama susitarti. Todėl Komisija, nepažeisdama teisių į gynybą, per susitarimo procedūrą, o vėliau Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 94 punkte galėjo kvalifikuoti kaip „prisipažinimą“ *Timab* pareiškimus už laikotarpį nuo 1978 m. iki 1993 m. tiek, kiek dėl šių pareiškimų nebuvo pateikta kitokių paaiškinimų.
- 80 Komisija priduria, kad kai *Timab* pakeitė savo poziciją, atsižvelgė į nurodytas naujas aplinkybes, todėl „prisipažinimas“ prašyme dėl atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo nėra neginčytinas. Taigi, teisės į gynybą buvo visada laikomasi ir negalima remtis jokių teisės neduoti parodymų prieš save pažeidimu.
- 81 Dėl antrojo pagrindo antros dalies Komisija iš esmės tvirtina, kad apeliančių argumentai siekiant patvirtinti teiginį, kad ji turėjo nuspręsti, jog *Timab* nedalyvavo darant tęstinį pažeidimą nuo 1978 m., yra fakto klausimas, todėl nepriskirtini Teisingumo Teismo kompetencijai. Be to, Komisijos teigimu, Bendrasis Teismas tinkamai patikrino „prisipažinimo“ kvalifikavimą ir ėmėsi visų reikiamų priemonių.
- 82 Dėl antrojo pagrindo trečios dalies reikia pažymėti, kad Komisija konstatuoja, jog apeliančių nurodyti argumentai dėl vidaus pastabų, kurios buvo kvalifikavimo kaip „prisipažinimas“ pagrindas, neturi reikšmės. Iš tiesų, pirma, šie tariamai „nepateikti“ dokumentai nebuvo sprendimo pagrindas, nes jame tiksliai nurodytas nagrinėjamo „prisipažinimo“ objektu esantis laikotarpis. Antra, minėti „prisipažinimai“ išplaukia ne iš susitarimui būdingų derybų, bet iš pareiškimų, pateiktų siekiant pagrįsti prašymą dėl atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo; ši procedūra neišvengiamai reiškia dalyvavimo atliekant nagrinėjamus veiksmus pripažinimą.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 83 Dėl antrojo pagrindo pirmos dalies reikia priminti, kaip tai padarė Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 120 punkte, kad, remiantis nusistovėjusia teismų praktika, Komisija turi teisę įpareigoti įmonę pateikti visą informaciją apie jai žinomus faktus, tačiau ji negali įpareigoti įmonės pateikti atsakymų, kuriuose tokia įmonė turėtų pripažinti pažeidimą, turimą įrodyti Komisijos (žr. 2005 m. liepos 14 d. Sprendimo *ThyssenKrupp / Komisija*, C-65/02 P ir C-73/02 P, EU:C:2005:454, 49 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 84 Kaip skundžiamo sprendimo 120 punkte primena ir Bendrasis Teismas, nors Komisija negali priversti įmonės prisipažinti dalyvavus darant pažeidimą, tai netrukdo jai nustatant baudos dydį atsižvelgti į pagalbą, kurią savo gera valia jai suteikė įmonė, kai buvo siekiama įrodyti pažeidimą (žr. 2005 m. liepos 14 d. Sprendimo *ThyssenKrupp / Komisija*, C-65/02 P ir C-73/02 P, EU:C:2005:454, 50 punktą).
- 85 Teisingumo Teismas taip pat jau turėjo galimybę patikslinti, kad nustatydamas baudos dydį Komisija gali atsižvelgti į įmonės suteiktą pagalbą, padėjusią lengviau nustatyti pažeidimą, ypač į jos prisipažinimą dalyvavus darant pažeidimą (žr. 2005 m. liepos 14 d. Sprendimo *ThyssenKrupp / Komisija*, C-65/02 P ir C-73/02 P, EU:C:2005:454, 51 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 86 Remiantis tuo darytina išvada, jog tam, kad būtų teisės neduoti parodymus prieš save pažeidimas, reikia, kad atitinkama įmonė būtų įpareigota pateikti informacijos ar duomenų, galinčių įrodyti pažeidimą (šiuo klausimu žr. 2002 m. spalio 15 d. Sprendimo *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. / Komisija*, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P ir C-254/99 P, EU:C:2002:582, 275 punktą).

- 87 Šiuo atveju iš skundžiamo sprendimo 94 ir 190 punktų matyti, kad apeliančių pareiškimai, kiek tai susiję su pranešimu dėl atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo, yra visiškai savanoriško pobūdžio. Be to, Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 120 punkte nurodė, kad iš jam pateiktos bylos medžiagos niekaip nematyti, kad Komisija siekė daryti įtaką apeliančių pasirinkimui.
- 88 Taigi Bendrasis Teismas nepažeidė apeliančių teisių į gynybą. Todėl reikia atmesti apeliacinio skundo antrojo pagrindo pirmą dalį kaip nepagrįstą.
- 89 Dėl antrojo pagrindo antros dalies pakanka priminti, kad, remiantis SESV 256 straipsnio 1 dalies antra pastraipa ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 58 straipsnio pirma pastraipa, apeliacinis skundas paduodamas tik teisės klausimais. Dėl šios priežasties šių faktinių aplinkybių ir įrodymų vertinimas, išskyrus atvejus, kai jie buvo iškraipyti, nėra teisės klausimas, dėl kurio galima pateikti apeliacinį skundą Teisingumo Teismui (žr., be kita ko, 2015 m. birželio 11 d. Nutarties *Faci / Komisija* (C-291/14 P, nepaskelbta Rink., EU:C:2015:398, 31 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką ir 2016 m. sausio 21 d. Sprendimo *Galp Energía España ir kt. / Komisija*, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 46 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką). Toks iškraipymas turi būti aiškiai matomas iš bylos medžiagoje esančių dokumentų, nesant reikalo iš naujo vertinti faktinių aplinkybių ir įrodymų (žr., be kita ko, 2015 m. birželio 11 d. Nutarties *Faci / Komisija* (C-291/14 P, nepaskelbta Rink., EU:C:2015:398, 32 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 90 Šiuo atveju tariamą Bendrojo Teismo neribotos jurisdikcijos nepaisymą apimančiu apeliaciniu skundu realiai siekiama, kad Teisingumo Teismas iš naujo išnagrinėtų bylos medžiagą, kurią apeliančės ir kitos kartelio narės pateikė Komisijai per administracinę procedūrą, nenurodant kokio nors šių įrodymų iškraipymo. Todėl šią antrojo pagrindo antrą dalį reikia atmesti kaip nepriimtina.
- 91 Dėl antrojo pagrindo trečios dalies apeliančės iš esmės nurodo, jog skundžiamo sprendimo 94 punkte suteikdamas įrodomąją vertę dvišalių susitikimų, surengtų per susitarimo procedūrą, vidaus pastabomis, be kita ko, antrajai iš šių pastabų, pagal kurią apeliančės prisipažino dalyvavusios darant pažeidimą nuo 1978 m. iki 1992 m., ir skundžiamo sprendimo 114 punkte konstatavęs, kad „Komisija galėjo pagrįstai manyti, kad ieškovės dalyvavo darant vieną ir tęstinį pažeidimą nuo 1978 m.“, nepatikrinęs įrodinėjimo pareigos laikymosi, Bendrasis Teismas pažeidė jų teisę į gynybą ir nepaisė savo neribotos jurisdikcijos.
- 92 Taigi, šioje antrojo pagrindo trečioje dalyje, kaip ir pirmajame pagrinde, apeliančės nurodo įrodinėjimo taisyklių nepaisymą ir teisių į gynybą pažeidimą.
- 93 Net jei ir buvo pagrindo manyti, kad suteikęs lemiamą reikšmę trijų dvišalių susitikimų, kurie įvyko per susitarimo procedūrą, protokolų vidaus pastaboms ir patvirtinęs paprastą Komisijos nuomonę dėl apeliančių dalyvavimo darant pažeidimą nuo 1978 m. Bendrasis Teismas nepatikrino reikalaujamo įrodinėjimo pareigos lygio ir taip pažeidė teisę į gynybą, šiai antrojo pagrindo trečiajai daliai negalima pritarti.
- 94 Iš tiesų, kaip buvo priminta šio sprendimo 65 punkte, apeliančės buvo nubaustos už tai, kad dalyvavo darant vieną ir tęstinį pažeidimą nuo 1993 m. iki 2004 m. Jų Bendrajame Teisme nurodytu kaltinimu, kaip priminta šio sprendimo 61 punkte, buvo siekiama įrodyti, kad Komisija, atsižvelgdama į turimus įrodymus, turėjo padaryti išvadą apie jų nedalyvavimą kartelyje iki 1993 m. Taigi minėtam kaltinimui bet kuriuo atveju nebuvo galima pritarti, nes jis apėmė laikotarpį, už kurį ieškovės nebuvo nubaustos. Todėl Bendrasis Teismas turėjo atmesti šį kaltinimą kaip neveiksmingą.
- 95 Kaip buvo konstatuota šio sprendimo 66 punkte, remiantis tuo galima daryti išvadą, kad Bendrojo Teismo sprendimas skundžiamo sprendimo 118 punkte atmesti kaltinimą, susijusį su tuo, kad Komisija netinkamai išnagrinėjo bylos medžiagą, panašu, buvo grindžiamas kitais teisės motyvais. Todėl reikia pakeisti šiuos motyvus.

96 Taigi reikia atmesti šią antrojo pagrindo trečią dalį kaip nepagrįstą.

Dėl trečiojo pagrindo ir ketvirtojo pagrindo pirmos ir antros dalių antrųjų dalių, susijusių su tuo, kad Bendrasis Teismas nepaisė savo neribotos jurisdikcijos ir sprendime nurodė prieštaraujančius motyvus

Dėl Bendrajam Teismui pripažįstamos neribotos jurisdikcijos nepaisymo

– Šalių argumentai

- 97 Trečiajame pagrinde ir ketvirtojo pagrindo pirmos ir antros dalių antrose dalyse, kurios iš esmės apima skundžiamo sprendimo 78 ir 90–96 punktus ir kurias reikia nagrinėti kartu, apeliančės iš esmės tvirtina, kad patvirtinęs ginčijamą sprendimą ir taip pakankamai nepatikrinęs visų baudos, kuri joms buvo skirta ginčijamu sprendimu, skyrimo aplinkybių Bendrasis Teismas nepaisė savo neribotos jurisdikcijos ir, atsižvelgiant į tai, savo sprendime nurodė prieštaraujančius motyvus.
- 98 Trečiajame pagrinde apeliančės konkrečiau tvirtina, kad Bendrasis Teismas tinkamai neįgyvendino savo neribotos jurisdikcijos, nes manė, kad tariamai „naujas aplinkybes“, leidusias Komisijai paskirti kur kas didesnę baudą už pažeidimą, kurio trukmė buvo gerokai sumažinta, sudarė jų tariamas „prisipažinimas“ joms pasitraukus iš susitarimo procedūros, taip pat nepatikrino šių „naujų aplinkybių“ tikrumo. Apeliančių teigimu, jokios naujos aplinkybės po minėto pasitraukimo į bylos medžiagą nebuvo įtrauktos. Vienintelę naują aplinkybę, jei tokia buvo, sudarė kruopštesnis Komisijos faktų nagrinėjimas, o tai leido pripažinti, kad apeliančės nedalyvavo darant nagrinėjamą pažeidimą nuo 1978 m., nors ši institucija tokią išvadą turėjo padaryti jau susitarimo etape.
- 99 Komisija visų pirma tvirtina, kad ši pagrindą reikia atmesti kaip netinkamą, nes jis grindžiamas nereikšmingu situacijos per susitarimo procedūrą ir situacijos prieš priimant ginčijamą sprendimą palyginimu, nors, kaip teisingai nurodė Bendrasis Teismas, pasitraukus iš susitarimo sprendimas, priimtas pasibaigus įprastai procedūrai, turėjo būti vertinamas tik atsižvelgiant į jos nuopelnus. Ji priduria, kad apeliančės iškraipo Bendrojo Teismo teiginius skundžiamame sprendime. Iš tiesų, šios institucijos teigimu, nauja aplinkybė, Bendrojo Teismo nurodyta skundžiamo sprendimo 90 punkte, yra ne nauja situacijos analizė, kurią jis atliko savo iniciatyva, bet kitoks *Timab* pateiktas paaiškinimas, pirmą kartą pateiktas atsakant į pranešimą apie kaltinimus, nes šio tikslas yra suteikti įmonėms galimybę išreikšti savo poziciją siekiant užtikrinti rungimosi principo laikymąsi per įprastą procedūrą.
- 100 Subsidiariai Komisija nurodo nagrinėjamo pagrindo nepriimtinumą, motyvuodama tuo, kad Bendrasis Teismas patikrino ginčijamo sprendimo teisėtumą įvertinęs visas aplinkybes, į kurias buvo atsižvelgta apskaičiuojant baudą, o tai priskirtina jo neribotai jurisdikcijai ir yra faktinių aplinkybių vertinimas, dėl kurio negali būti pateiktas apeliacinis skundas.
- 101 Apeliacinio skundo ketvirtojo pagrindo pirmos dalies antroje dalyje apeliančės tvirtina, kad Bendrasis Teismas nepaisė savo neribotos jurisdikcijos, nes nepanaikino klaidų, prieštaravimų ar nenuoseklumų, kurie buvo nurodyti Komisijai vertinant pažeidimą. Taip jos kaltina Bendrąjį Teismą tuo, kad jis padarė klaidą patvirtinęs beveik viso baudos sumažinimo, taikyto pagal atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo programą, arba sumažinimo remiantis 2006 m. gairių 29 punktu panaikinimą.
- 102 Komisija mano, kad apeliančių nurodyti kaltinimai turi būti atmesti motyvuojant tuo, kad Bendrasis Teismas atliko išsamią Komisijos baudos apskaičiavimo ir, be kita ko, sumažinimo dėl bendradarbiavimo kontrolę. Be to, atsižvelgiant į tai, nurodyti tariami prieštaravimai ar nenuoseklumai yra nepagrįsti.

103 Grįsdamos ketvirtojo pagrindo antros dalies antrąją dalį apeliančios tvirtina, kad Komisija nuo susitarimo etapo privalėjo nurodyti tai, ką ji kvalifikavo kaip „naujas aplinkybes“, t. y. negalimumą nustatyti vieną ir tęstinį pažeidimą nuo 1978 m. Taigi Bendrasis Teismas, neatsižvelgęs į Komisijos padarytas klaidas jai atliekant pažeidimo vertinimą susitarimo procedūros etape, todėl patvirtinęs beveik visą baudų sumažinimo panaikinimą, nepaisė savo neribotos jurisdikcijos.

– Teisingumo Teismo vertinimas

104 Iš nusistovėjusios teismų praktikos matyti, kad, kiek tai susiję su Komisijos sprendimų teismine kontrole, kai ši nusprendžia skirti vienkartinę arba periodinę baudą už konkurencijos taisyklių pažeidimą, be SESV 263 straipsnyje numatytos teisėtumo kontrolės, Sąjungos teismas turi neribotą jurisdikciją, jam suteiktą pagal Reglamento Nr. 1/2003 31 straipsnį, remiantis SESV 261 straipsniu, ir ji teismui suteikia teisę pakeisti Komisijos vertinimą savuoju ir dėl to panaikinti, sumažinti ar padidinti skirtą vienkartinę arba periodinę baudą (žr., be kita ko, 2016 m. birželio 9 d. Sprendimo *Repsol Lubricantes y Especialidades ir kt.* / Komisija, C-617/13 P, EU:C:2016:416, 84 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

105 Taip pat reikia priminti, kad apeliacinėje byloje priimdamas sprendimą teisės klausimais Teisingumo Teismas negali teisingumo sumetimais savo vertinimu pakeisti Bendrojo Teismo įgyvendinant neribotą jurisdikciją pateikto vertinimo dėl įmonėms už Sąjungos teisės pažeidimą skirtų baudų dydžio (žr., be kita ko, 2016 m. birželio 9 d. Sprendimo *Repsol Lubricantes y Especialidades ir kt.* / Komisija, C-617/13 P, EU:C:2016:416, 81 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

106 Taigi tik tuo atveju, jei Teisingumo Teismas nuspręstų, kad sankcija yra ne tik netinkama, bet ir tokia didelė, kad ją būtų galima laikyti neproporcinga, reikėtų konstatuoti, kad Bendrasis Teismas padarė teisės klaidą dėl to, kad baudos dydis yra netinkamas (2016 m. birželio 9 d. Sprendimo *Repsol Lubricantes y Especialidades ir kt.* / Komisija, C-617/13 P, EU:C:2016:416, 82 punktas ir jame nurodyta teismų praktika).

107 Šiuo atveju, kaip savo išvados 23 punkte priminė generalinis advokatas, Bendrajame Teisme iškeltu klausimu buvo siekiama ne tiek sužinoti, ar buvo pagrįsta skirti didesnę baudą už trumpesnės trukmės pažeidimą, kaip iš esmės teigia apeliančios, bet veikiau išsiaiškinti, ar Komisija tinkamai pagrindė ginčijamame sprendime skirtos baudos apskaičiavimą ir šiuo tikslu tikrai atsižvelgė į visas aplinkybes, kurios jai buvo žinomos sprendimo priėmimo momentu.

108 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad nors Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 75–107 punktuose atsakė į visus argumentus, kuriais apeliančios kaltino Komisiją taikius įmonei, pasitraukusiai iš susitarimo procedūros, didesnę baudą nei maksimalus dydis, numatytas per diskusijas siekiant susitarimo dėl kur kas trumpesnės trukmės pažeidimo, tokia analizė grindžiama gero teisingumo vykdymo ir skaidrumo principų laikymusi. Todėl Bendrasis Teismas neturėtų būti kaltinamas atlikęs tokį išsamų bylos nagrinėjimą, kuris pirmą kartą jam leido priimti sprendimą dėl situacijos, kai įmonė, prisėmusi įsipareigojimų per susitarimo procedūrą, galiausiai pasitraukė.

109 Tokiomis aplinkybėmis nagrinėjamoje byloje reikia konstatuoti, kad Bendrasis Teismas, atlikęs išsamų ginčijamo sprendimo teisėtumo ir jame nurodytos baudos dydžio kontrolę, visiškai įgyvendino savo neribotą jurisdikciją.

110 Kaip savo išvados 24 punkte konstatavo generalinis advokatas, Bendrasis Teismas deramai patikrino, ar pagrįstas vertinimas, kurį Komisija atliko dėl priimant ginčijamą sprendimą visų jai nurodytų aplinkybių, be kita ko, skundžiamo sprendimo 90–107 punktuose atsižvelgęs į apeliančių bendradarbiavimo apimtį po atsisakymo tęsti susitarimo procedūrą, t. y. vykstant įprastai procedūrai.

- 111 Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 142–220 punktuose sistemiškai tikrino Komisijos nurodytas aplinkybes apskaičiuojant ginčijamame sprendime skirtos baudos dydį. Konkrečiai jis to sprendimo 170–195 punktuose atliko išsamią kontrolę dėl Komisijos atsižvelgimo į aplinkybes, leidžiančias taikyti šios baudos sumažinimą pagal pranešimą dėl atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo, o minėto sprendimo 95, 188 ir 189 punktuose – dėl bendradarbiavimo taikant 2006 m. gairių 29 punktą.
- 112 Be to, kaip savo išvados 26 punkte nurodė ir generalinis advokatas, reikia konstatuoti, kad apeliančios neįrodė, kodėl joms skirtos baudos yra tokios didelės, kad jas būtų galima laikyti neproporcingomis, kaip tai suprantama pagal šio sprendimo 105 ir 106 punktuose nurodytą teismo praktiką.
- 113 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad Bendrasis Teismas nepažeidė savo neribotos jurisdikcijos apimties. Todėl trečiąjį pagrindą, ketvirtojo pagrindo pirmos ir antros dalių antrąsias dalis reikia atmesti kaip nepagrįstus tiek, kiek juose nurodytas Bendrajam Teismui pripažįstamos neribotos jurisdikcijos nepaisymas.

Dėl motyvų prieštaravimų, kuriuos nurodo apeliančios

– Šalių argumentai

- 114 Tiek trečiajame pagrinde, tiek ketvirtojo pagrindo pirmos dalies antroje dalyje apeliančios iš esmės tvirtina, kad Bendrojo Teismo sprendime yra įvairių motyvų prieštaravimų, dėl kurių buvo pažeistos jų teisės, t. y. teisė laisvai diskutuoti su Komisija per susitarimo procedūrą arba taip pat laisvai pasitraukti iš šios procedūros ir jų teisė į gynybą per įprastą procedūrą, kai jų nesaistė tariamai iš anksto priimta „pozicija“.
- 115 Visų pirma apeliančios kaltina Bendrąjį Teismą, jog šis nusprendė, kad jų pasitraukimas iš susitarimo procedūros lėmė *tabula rasa* situaciją atsiribojant nuo praeities, ir kartu vis dėlto manė, kad jos „pakeitė poziciją“ savo atsakyme į pranešimą apie kaltinimus per įprastą procedūrą. Taigi Bendrasis Teismas neturėjo pritarti Komisijos argumentui, kad minėto atsakymo stadijoje atsirado „nauja aplinkybė“, kuri pateisino baudos dydžio peržiūrą.
- 116 Antra, apeliančios tvirtina, kad skundžiamame sprendime yra vienas kitam prieštaraujančių motyvų, nes jo 96 punkte Bendrasis Teismas laikė, pirma, kad Komisijos nesaistė baudų ribos, nurodytos per diskusijas, vykusias per susitarimo procedūrą, todėl jos tapo nereikšmingos joms pasitraukus iš minėtos procedūros, antra, skundžiamo sprendimo 91 punkte jis, remdamasis tomis pačiomis baudos ribomis, nurodė paprastą „baudos apskaičiavimo metodo pritaikymą“.
- 117 Galiausiai Bendrasis Teismas, viena vertus, negalėjo patvirtinti, kad pagal pranešimą dėl susitarimo procedūros Komisija nesiderėjo dėl pažeidimo buvimo klausimo, ir, kita vertus, neformalioms diskusijoms suteikti derybų, per kurias apeliančios tariamai prisipažino dalyvavusios darant pažeidimą iki 1993 m., vertę.
- 118 Komisijos teigimu, motyvų prieštaravimą lemia, be kita ko, Bendrojo Teismo teiginių iškreipimas arba klaidingas dokumentų, pateiktų per procesą jame, aiškinimas, todėl jiems negalima pritarti.

– Teisingumo Teismo vertinimas

- 119 Dėl pirmų dviejų tariamų motyvų prieštaravimų, kurie iš esmės apima susitarimo procedūros ir įprastos procedūros sąveiką konkrečiu atveju, kai apeliančios nusprendė nutraukti diskusijas dėl susitarimo, reikia konstatuoti, kad Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 90–96 ir 104 bei 105 punktuose teisingai atskyrė šios susitarimo procedūros, kuri šiuo atveju nebuvo užbaigta, ir įprastos procedūros, po kurios buvo priimtas ginčijamas sprendimas, eigą.

- 120 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal pranešimo dėl susitarimo procedūros 19 punktą, jei susijusios įmonės nepateikia susitarimo pareiškimo, galutinio sprendimo priėmimo procedūra jų atžvilgiu vyksta pagal bendrąsias nuostatas, be kita ko, Reglamento Nr. 773/2004 10 straipsnio 2 dalį, 12 straipsnio 1 dalį ir 15 straipsnio 1 dalį, o ne pagal susitarimo procedūrą reglamentuojančias nuostatas.
- 121 Be to, kaip savo išvados 25 punkte nurodė generalinis advokatas, būtent dėl šios pasikeitusios procesinės situacijos apeliančės turėjo galimybę susipažinti su visa byla, gauti visą pranešimą apie kaltinimus, atsakyti į jį ir dalyvauti posėdyje – šiame atsakymo į pranešimą apie kaltinimus etape jos pirmą kartą oficialiai užginčijo tai, kad laikotarpiu iki 1993 m. dalyvavo darant inkriminuojamą pažeidimą. Taigi apeliančės teisiškai visiškai nenukentėjo dėl šio požiūrio, kuriuo buvo siekiama atsižvelgti į aplinkybes, pripažintas „naujomis“, ir jos iš tikrųjų buvo.
- 122 Konkrečiau dėl antrojo tariamo apeliančių nurodyto motyvų prieštaravimo, pagal kurį Bendrasis Teismas laikė, kad Komisija nebuvo saistoma baudų ribų, apie kurias pranešta per diskusijas per susitarimo procedūrą, nors nurodė ir paprastą „baudos apskaičiavimo metodo pritaikymą“ remiantis tomis pačiomis ribomis, konstatuotina, kad apeliančės iškreipė Bendrojo Teismo pareiškimus, klaidingai išskirdamos iš konteksto skundžiamo sprendimo 91 punkte esančius žodžius „baudos apskaičiavimo metodo pritaikymas“.
- 123 Iš tiesų, kaip savo išvados 37 punkte nurodė generalinis advokatas, skaitant visą skundžiamo sprendimo 91 punktą, taip pat prieš jį ir po jo einančius punktus matyti, jog Bendrasis Teismas pripažino, kad atsižvelgusi į pasikeitusią ieškovių poziciją dėl jų dalyvavimo darant pažeidimą trukmės Komisija ėmėsi baudos dydžio, nustatyto pranešimo apie atleidimą nuo baudų ir jų sumažinimą ir 2006 m. gairių pagrindu, „peržiūros“, bet taikė tą patį metodą, kurį naudojo apeliančėms nurodytoms baudų riboms nustatyti.
- 124 Atsižvelgiant į prieš tai nurodytas aplinkybes, pirmuosius du argumentus, susijusius su motyvų prieštaravimais, reikia atmesti kaip nepagrįstus.
- 125 Dėl apeliančių nurodyto trečiojo tariamo motyvų prieštaravimo, pagal kurį Bendrasis Teismas negalėjo, viena vertus, patvirtinti, kad pagal pranešimą dėl susitarimo procedūros Komisija nesiderėjo dėl pažeidimo buvimo klausimo, ir, kita vertus, neformalioms diskusijoms suteikti derybų vertę, joms tariamai prisipažinus, kad dalyvavo darant pažeidimą iki 1993 m., reikia priminti, kad pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 169 straipsnio 2 dalį pagrinduose ir teisiniuose argumentuose, kuriais remiamasi, turi būti tiksliai nurodyti ginčijami Bendrojo Teismo sprendimo motyvuojamosios dalies punktai.
- 126 Dėl pastarojo tariamo motyvų prieštaravimo, apeliančių pirmą kartą nurodyto dublike ir prijungto prie apeliacinio skundo trečiojo pagrindo, pažymėtina, kad nenurodyti skundžiamo sprendimo motyvuojamosios dalies punktai. Todėl šis argumentas yra nepriimtinas.
- 127 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad trečiąjį pagrindą ir ketvirtojo pagrindo pirmos dalies antrąją dalį, susijusią su tuo, kad skundžiamame sprendime pateikti priešaringi motyvai, reikia atmesti kaip iš dalies nepriimtinius ir iš dalies nepagrįstus.

Dėl ketvirtojo pagrindo pirmos ir antros dalių pirmųjų dalių, susijusių su tuo, kad Bendrasis Teismas pažeidė teisėtų lūkesčių ir vienodo požiūrio principus ir padarė teisės klaidą vertindamas pasitraukimo iš susitarimo procedūros poveikį

Dėl ketvirtojo pagrindo pirmos dalies pirmosios dalies, susijusios su tuo, kad Bendrasis Teismas pažeidė teisėtų lūkesčių ir vienodo požiūrio principus

– Šalių argumentai

- 128 Visų pirma dėl argumento, susijusio su teisėtų lūkesčių principo pažeidimu, apeliančės nurodo, kad, priešingai, nei tvirtina Bendrasis Teismas, jos negalėjo pagrįstai numatyti to, kad joms taikytas baudų sumažinimas dėl bendradarbiavimo pasikeis nuo 52 % per susitarimo procedūrą iki 5 % ginčijamame sprendime. Jų teigimu, Komisija atliko „pakeitimą“, kurio „paradoksalus“ poveikis buvo kur kas padidėjusi bauda, nors tuo pačiu metu pažeidimo trukmė buvo gerokai sumažinta.
- 129 Apeliančės tvirtina, kad toks sprendimas buvo nepagrįstas, nes, pirma, ta pati įrodinėjimo pareiga ir tos pačios baudos apskaičiavimo taisyklės buvo taikomos tiek per įprastą, tiek per susitarimo procedūras, antra, jokia nauja aplinkybė nebuvo įtraukta į bylos medžiagą joms pasitraukus iš susitarimo procedūros ir, trečia, atleidimo nuo baudų procedūros poveikis tęsėsi, nepaisant šio pasitraukimo. Todėl, esant šioms aplinkybėms, jos „pagrįstai“ neturėjo galimybių priimti sprendimą, ar tartis, ar ne.
- 130 Komisija tvirtina, kad apeliančių teiginiai yra neveiksmingi, nes grindžiami nuorodų, kurias jos pateikė per susitarimo procedūrą, ir sprendimo, priimto pasibaigus įprastai procedūrai, palyginimu. Todėl, šios institucijos teigimu, apeliančės siekė sukelti painiavą dėl argumentų, pateiktų joms pasitraukus iš susitarimo procedūros ir ginantis, siekiant atsakyti į pranešimą apie kaltinimus.
- 131 Šiuo klausimu Komisija tvirtina, kad aplinkybę, dėl kurios ginčijamame sprendime buvo nustatyta naujo dydžio bauda, lėmė ne apeliančių sprendimas pasitraukti iš susitarimo procedūros, bet jų gynyba joms atsakant į šį pranešimą apie kaltinimus; ši gynyba pasireiškė jų dalyvavimo kartelyje iki 1993 m. neigimu. Be to, Komisijos teigimu, apeliančės galėjo numatyti baudos peržiūrą, nes skirtos baudos dydį lėmė griežtas apskaičiavimo taisyklių taikymas atsižvelgiant į aplinkybes, egzistavusias minėto sprendimo priėmimo dieną. Jei suinteresuotosios šalys blogai įvertino pozicijos, kurios laikėsi, pasekmes, klaidą dėl to galėjo prisiskirti tik sau, bet ne dėl kokios nors informacijos nebuvimo.
- 132 Antra, apeliančės mano, kad Bendrasis Teismas pažeidė vienodo požiūrio principą. Iš tiesų jos negalėjo pasitraukti iš susitarimo procedūros, nes neturėjo visos informacijos ir buvo susidūrusios su „paradoksaliu“ rezultatu, taigi, buvo vertinamos ne taip palankiai kaip kitos šalys, kurios, numatydamos joms skirtinos baudos dydį, sutiko priimti pasiūlymą dėl susitarimo.
- 133 Komisija mano, kad iš ginčijamame sprendime pateiktų nuorodų, kurių santrauka pateikta skundžiamo sprendimo 17–26 punktuose, matyti, kad nebuvo jokios diskriminacijos nei apeliančių, nei kitų kartelio šalių atžvilgiu, nes tie patys kriterijai buvo taikomi nustatant visas baudas, o vienintelis skirtumas – susitariančioms įmonėms taikytas 10 % sumažinimas.

– Teisingumo Teismo vertinimas

- 134 Visų pirma dėl argumento, kad Bendrasis Teismas pažeidė teisėtų lūkesčių apsaugos principą, reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką teisėtų lūkesčių apsaugos principas yra vienas iš pagrindinių Sąjungos principų ir kad galimybė juo remtis suteikta visiems ūkio subjektams, kuriems konkrečiomis garantijomis institucija suteikė pagrįstų lūkesčių (2013 m. spalio 24 d. Sprendimo *Kone ir kt. / Komisija*, C-510/11 P, EU:C:2013:696, nepaskelbtas Rink., 76 punktą ir jame nurodyta teismų praktika).

- 135 Be to, Teisingumo Teismas jau turėjo galimybę patikslinti, kad prieš priimdama galutinį sprendimą Komisija negali įmonei suteikti konkrečių garantijų dėl tam tikro baudos sumažinimo ar atleidimo nuo baudos, todėl šiuo aspektu kartelio šalims negali kilti teisėtų lūkesčių (žr. 2013 m. spalio 24 d. Sprendimo *Kone ir kt. / Komisija*, C-510/11 P, EU:C:2013:696, nepaskelbtas Rink., 78 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 136 Taip pat reikia priminti, pirma, kaip matyti iš skundžiamo sprendimo 73 punkto, kad susitarimo procedūra yra administracinė procedūra, ji alternatyvi įprastai administracinei procedūrai, atskirta nuo jos ir turi tam tikrų ypatybių, kaip antai galimos baudos ribų nurodymą. Antra, kaip Bendrasis Teismas pabrėžė skundžiamo sprendimo 104 punkte, jei įmonė nepateikia susitarimo pareiškimo, atsisakydama toliau laikytis susitarimo, procedūrą, po kurios priimamas galutinis sprendimas, reglamentuoja bendrosios Reglamento Nr. 773/2004 nuostatos, o ne tos, kurios reglamentuoja susitarimo procedūrą. Trečia, kaip skundžiamo sprendimo 96 punkte konstatavo Bendrasis Teismas, kiek tai susiję su šia įprasta procedūra, Komisija yra saistoma tik pranešimo apie kaltinimus, kuriame nenustatomos baudos ribos, ir turi atsižvelgti į naujas aplinkybes, apie kurias jai pranešta per tą pačią procedūrą.
- 137 Šiuo atveju, kaip skundžiamo sprendimo 90 ir 124 punktuose tvirtina Bendrasis Teismas, apeliančės pasitraukė iš susitarimo procedūros ir tik po šio pasitraukimo per įprastą procedūrą nurodė aplinkybes dėl mažesnės dalyvavimo trukmės darant inkriminuojamą pažeidimą.
- 138 Taigi, kaip savo išvados 48 punkte nurodė generalinis advokatas, apeliančės negalėjo remtis jokiais teisėtais lūkesčiais dėl to, kad nebus pakeistas skaičiavimo metodas, kurį Komisija joms nurodė per susitarimo procedūrą, apskaičiuojant galimas baudas remiantis buvusiomis aplinkybėmis, t. y. už dalyvavimo darant pažeidimą laikotarpį nuo 1978 m. iki 2004 m.
- 139 Be to, reikia konstatuoti, kad pasitraukusios iš susitarimo procedūros apeliančės turėjo visą informaciją, leidžiančią numatyti, kad jų dalyvavimo kartelyje laikotarpiu iki 1993 m. ginčijimas neišvengiamai turės įtakos sumažinimams, kurie gali būti joms taikomi tiek atsižvelgiant į pranešimą apie atleidimą nuo baudų ar jų sumažinimą, tiek pagal 2006 m. gaires. Tokia išvada nedviprasmiškai išplaukia iš skundžiamo sprendimo 90–95 ir 122 punktų. Todėl Bendrasis Teismas visiškai negali būti kaltinamas dėl teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimo.
- 140 Antra, dėl argumento, kad Bendrasis Teismas pažeidė vienodo požiūrio principą, reikia priminti, kad, remiantis nusistovėjusia teismų praktika, iš SESV 256 straipsnio, Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 58 straipsnio pirmos pastraipos ir jo Procedūros reglamento 168 straipsnio 1 dalies d punkto išplaukia, kad apeliaciniame skunde turi būti tiksliai nurodytos kritikuojamos sprendimo, kurį prašoma panaikinti, dalys ir ši prašymą ypač pagrindžiantys teisiniai argumentai; antraip apeliacinis skundas arba atitinkamas jo pagrindas nepriimtini (žr. 2013 m. gegužės 30 d. Sprendimo *Quinn Barlo ir kt. / Komisija*, C-70/12 P, EU:C:2013:351, nepaskelbtas Rink., 47 bei 51 punktus ir nurodytą teismų praktiką ir 2016 m. sausio 21 d. Sprendimo *Galp Energía España ir kt. / Komisija*, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 43 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 141 Taigi šių reikalavimų neatitinka ir turi būti pripažintas nepriimtiniu pagrindas, kuriam pagrįsti pateikti argumentai nėra pakankamai aiškūs ir tikslūs, kad Teisingumo Teismas galėtų vykdyti jam pavestą teisėtumo kontrolę (2016 m. sausio 21 d. Sprendimo *Galp Energía España ir kt. / Komisija*, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 44 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 142 Argumentas, susijęs su vienodo požiūrio principo pažeidimu, grindžiamas bendru tvirtinimu, šiuo aspektu nepateikiant jokių teisinių argumentų. Todėl jį reikia atmesti kaip nepriimtina.
- 143 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, matyti, kad ketvirtojo pagrindo pirmos dalies pirmoji dalis, susijusi su tuo, kad Bendrasis Teismas pažeidė teisėtų lūkesčių apsaugos ir vienodo požiūrio principus, turi būti atmesta kaip iš dalies nepriimtina ir iš dalies nepagrįsta.

Dėl ketvirtojo pagrindo antros dalies pirmosios dalies, susijusios su teisės klaida vertinant pasitraukimo iš susitarimo procedūros poveikį

– Šalių argumentai

- 144 Apeliančės iš esmės tvirtina, jog būtent padarydamas teisės klaidą Bendrasis Teismas nusprendė, kad Komisija informavo apie jų pasitraukimo iš susitarimo procedūros poveikį, o tai patvirtina tai, kad jos negalėjo įgyvendinti savo teisės priimti sprendimą, ar pasirinkti susitarimą, ar ne, „turint visą informaciją“, kaip to vis dėlto reikalaujama pranešime dėl susitarimo procedūros. Iš tiesų, jų teigimu, Bendrasis Teismas teisiškai klaidingai skundžiamo sprendimo 125 punkte nurodė pasikeitimų apimtį per 2010 m. vasario 24 d. susitikimą. Per šį susitikimą Komisija patvirtino, kad atsižvelgė, kiek tai susiję ne su *Timab* „bendradarbiavimu“, kaip skelbiama skundžiamo sprendimo minėtame punkte, bet su „atleidimu nuo baudos“, į tai, kad apeliančės nebuvo kartelio narės iki 1993 m. Jų teigimu, nors sąvoka „bendradarbiavimas“ apima tiek pranešime apie atleidimą nuo baudų ar jų sumažinimą nurodytus, tiek jame nenurodytus laikotarpius, sąvoka „atleidimas nuo baudų ar jų sumažinimas“ šiuo atveju apima tik paskirtos baudos sumažinimą 17%. Taigi, Komisija per įprastą procedūrą aiškiai nenurodė baudos sumažinimo 35% dėl bendradarbiavimo netaikant pranešimo dėl atleidimo nuo baudų ar jų sumažinimo panaikinimo.
- 145 Komisijos nuomone, šis argumentas yra neveiksmingas. Jos teigimu, ji lemia painiava, kurią sukėlė apeliančės dėl pasikeitusios jų pozicijos dėl pasitraukimo iš susitarimo procedūros ir atsakant į pranešimą apie kaltinimus. Iš tiesų, atsižvelgdamas į apeliančių naujus gynybos argumentus minėtame atsakyme, kurie prieštaravo jų pozicijai prašyme atleisti nuo baudų ar jas sumažinti, Komisija atkreipė dėmesį į galimas šių naujų gynybos argumentų pasekmes.

– Teisingumo Teismo vertinimas

- 146 Kaip savo atsiliepime į apeliacinį skundą nurodo Komisija, kaltinimas, susijęs su teisės klaida vertinant apeliančių pasitraukimo iš susitarimo procedūros poveikį, kyla dėl painiavos dėl, pirma, apeliančių sprendimo pasitraukti iš susitarimo procedūros ir, antra, galimo pozicijos dėl jų dalyvavimo darant pažeidimą trukmės pasikeitimo, pateiktos 2010 m. vasario 2 d. jų atsakyme į pranešimą apie kaltinimus. Iš tiesų skundžiamo sprendimo 125 punkte Bendrasis Teismas, kaip savo išvados 60 punkte pažymėjo ir generalinis advokatas, nurodo tik Komisijos apeliančėms skirtą išpėjimą per įprastą procedūrą dėl minėtos pasikeitusios pozicijos, bet ne dėl jų pasitraukimo iš susitarimo procedūros, kaip jos tvirtina.
- 147 Taigi, reikia konstatuoti, kad šiam kaltinimui, kuris grindžiamas klaidinga prielaida, negalima pritarti. Todėl ketvirtojo pagrindo antros dalies pirmąją dalį reikia atmesti kaip nepriimtina.

Dėl penktojo pagrindo, susijusio su tuo, kad Bendrasis Teismas nepaisė savo neribotos jurisdikcijos ir pažeidė vienodo požiūrio ir bausmių individualizavimo principus

Šalių argumentai

- 148 Penktajame pagrinde apeliančės kaltina Bendrąjį Teismą tuo, kad skundžiamo sprendimo 137, 140 ir 168 punktuose nepaisė savo neribotos jurisdikcijos ir pažeidė vienodo požiūrio ir bausmių individualizavimo principus.
- 149 Šiuo aspektu apeliančės mano, kad pripažindamas, jog vertinant pažeidimo sunkumą nebuvo atsižvelgta į *Timab* dalyvavimo darant veiksmus, susijusius su pardavimo sąlygomis ir kompensavimo mechanizmais, įrodymų nebuvimą, Bendrasis Teismas nepaisė savo neribotos jurisdikcijos. Kadangi minėtas teismas sudarė prielaidas kilti abejonėms dėl apeliančių dalyvavimo šiuose dviejuose

suderintuose veiksmuose nuo 1993 m. iki 2004 m., jis į tai turėjo atsižvelgti, taikydamas principą *in dubio pro reo*. To nepadaręs Bendrasis Teismas savo sprendime pažeidė vienodo požiūrio ir bausmių individualizavimo principus.

- 150 Dublike apeliančios priduria, kad Bendrasis Teismas, pažeisdamas vienodo požiūrio ir bausmių individualizavimo principus ir vertindamas pažeidimo sunkumą, taip pat atsisakė atsižvelgti kitas aplinkybes, kaip antai spaudimą dėl panašių produktų konkurencijos kainų, inkriminuojamų veiksmų poveikio nebuvimą ir kiekvieno veiksmo trukmę ir intensyvumą.
- 151 Be to, Bendrasis Teismas pažeidė tuos pačius principus, nes neatliko nei išsamios sunkumo laipsnio, taikomo nustatant bazinį baudos dydį, nei Komisijos atsisakymo taikyti lengvinančias aplinkybes kontrolės. Bendrasis Teismas tik pakartojė ginčijamą sprendimą ir neatliko savo vertinimo.
- 152 Komisijos teigimu, penktasis pagrindas yra nepriimtinas, nes juo siekiama, kad būtų iš naujo išnagrinėtas ieškinys Bendrajame Teisme. Bet kuriuo atveju šis pagrindas yra nepagrįstas.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 153 Visų pirma reikia priminti, kad tik Bendrasis Teismas yra kompetentingas konstatuoti ir vertinti faktus ir iš principo nagrinėti įrodymus, kuriais grindžia tuos faktus. Jeigu šie įrodymai buvo gauti teisėtai, paisyta bendrųjų teisės principų ir procesinių normų, taikomų įrodinėjimo naštos paskirstymui ir įrodymų tyrimui, tik Bendrasis Teismas gali nustatyti jam pateiktų įrodymų vertę. Vadinas, jei šie įrodymai nėra iškraipomi, toks vertinimas nėra teisės klausimas, kurio kontrolę atlieka Teisingumo Teismas (žr., be kita ko, 2013 m. gegužės 30 d. Sprendimo *Quinn Barlo ir kt. / Komisija*, C-70/12 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2013:351, 25 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką ir 2016 m. birželio 16 d. Sprendimo *Evonik Degussa ir AlzChem / Komisija*, C-155/14 P, EU:C:2016:446, 23 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką). Be to, toks iškraipymas turi būti aiškiai matomas iš bylos medžiagoje esančių dokumentų, nesant reikalo iš naujo vertinti faktinių aplinkybių ir įrodymų (2016 m. birželio 16 d. Sprendimo *Evonik Degussa ir AlzChem / Komisija*, C-155/14 P, EU:C:2016:446, 23 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).
- 154 Antra, reikia pabrėžti, kad apeliacinis skundas yra nepriimtinas, jeigu jame tik pakartojami pagrindai ir argumentai, kurie jau buvo pateikti Bendrajame Teisme, įskaitant tuos, kurie grįsti akivaizdžiai šio teismo atmetais faktais. Toks apeliacinis skundas iš esmės yra prašymas iš naujo išnagrinėti Bendrajam Teismui pateiktą ieškinį, o tai nepatenka į Teisingumo Teismo kompetenciją (2013 m. gegužės 30 d. Sprendimo *Quinn Barlo ir kt. / Komisija*, C-70/12 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2013:351, 26 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).
- 155 Bet jei apeliantas ginčija Bendrojo Teismo pateiktą Sąjungos teisės aiškinimą arba jos taikymą, pirmojoje instancijoje nagrinėti teisės klausimai gali būti dar kartą nagrinėjami per apeliacinį procesą. Iš tiesų, jeigu apeliantas negalėtų pagrįsti savo apeliacinio skundo ieškinio pagrindais ir argumentais, kuriuos buvo pateikęs Bendrajame Teisme, minėtas procesas iš dalies netektų savo prasmės (2013 m. gegužės 30 d. Sprendimo *Quinn Barlo ir kt. / Komisija*, C-70/12 P, nepaskelbtas Rink., EU:C:2013:351, 27 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).
- 156 Dėl penktojo pagrindo reikia pažymėti, kad nors jį apeliančios kvalifikuoja kaip „su teisės klausimu susijusį pagrindą“, t. y. Bendrojo Teismo padarytą vienodo požiūrio ir bausmių individualizavimo principų pažeidimą ir savo neribotos jurisdikcijos nepaisymą, reikia konstatuoti, kad šiame penktajame pagrindė iš esmės ginčijamas Bendrojo Teismo atliktas jam pirmojoje instancijoje antrajame ir trečiajame pagrinduose pateiktų faktų ir įrodymų vertinimas.

- 157 Iš tiesų toli gražu nenurodydamos faktų ar įrodymų iškraipymo apeliančės tik tvirtina, kad Bendrasis Teismas padarė klaidą, kai vertino pažeidimo sunkumą, nes neatsižvelgė į įvairias aplinkybes, be kita ko, į jų dalyvavimo darant veiksmus, susijusius su pardavimo sąlygomis ir kompensavimo mechanizmu, įrodymo nebuvimą. Taigi, apeliančės tik pakartoja argumentus, kuriais siekiama parodyti, kad už pažeidimo sunkumą turėjo būti taikomas mažesnis baudos dydis; šie argumentai jau buvo pateikti Bendrajame Teisme ir jo atmesti. Todėl penktasis pagrindas yra nepriimtinas tiek, kiek jame nurodyta, kad Bendrasis Teismas pažeidė vienodo požiūrio ir bausmių individualizavimo principus ir nepaisė savo neribotos jurisdikcijos.
- 158 Konkrečiau dėl apeliančių nurodyto argumento, kad Bendrasis Teismas neatliko nei išsamios dydžio už sunkumą, taikyto nustatant bazinį baudos dydį, nei atsisakymo taikyti lengvinančias aplinkybes už *Timab* konkurencinius veiksmus, kontrolės, pakanka konstatuoti, kad Bendrasis Teismas skundžiamo sprendimo 149–164 punktuose pateikė išsamią kriterijų, į kuriuos atsižvelgė vertindamas pažeidimo sunkumą, santrauką. Be to, iš skundžiamo sprendimo 165–168 punktų nedviprasmiškai matyti, kad Bendrasis Teismas kruopščiai išnagrinėjo lengvinančių aplinkybių klausimą. Todėl šis argumentas laikytinas nepagrįstu. Vien tai, kad Bendrasis Teismas naudodamasis neribota jurisdikcija šiuo atžvilgiu taip pat patvirtino tam tikrus ginčijamame sprendime padaryto Komisijos vertinimo aspektus, negali paneigti šios išvados (žr. 2013 m. gegužės 8 d. Sprendimo *Eni / Komisija*, C–508/11 P, EU:C:2013:289, 99 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).
- 159 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia atmesti penktąjį pagrindą kaip iš dalies nepriimtina ir iš dalies nepagrįstą.

Dėl papildomų argumentų, susijusių su teisės į teisingą bylos nagrinėjimą pažeidimu dėl pernelyg ilgos proceso trukmės

Šalių argumentai

- 160 Pateikdamos papildomų argumentų apeliančės tvirtina, kad Bendrasis Teismas pažeidė teisę į teisingą bylos nagrinėjimą, numatytą Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 47 straipsnio 2 dalyje, aiškinamoje atsižvelgiant į 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 6 straipsnio 1 dalį, nes nepriėmė sprendimo per protingą terminą.
- 161 Šiuo aspektu jos konstatuoja, kad skundžiamas sprendimas buvo priimtas praėjus ketveriems metams ir aštuoniems su puse mėnesio po ieškinio pareiškimo 2010 m. spalio 1 d., kad žodinė proceso dalis įvyko tik 2014 m. gegužės 14 d. ir kad nuo šios žodinės proceso dalies užbaigimo, t. y. po 2014 m. liepos 11 d. posėdžio, iki sprendimo paskelbimo praėjo vienuolika mėnesių.
- 162 Apeliančių teigimu, bylos sudėtingumas nepateisina tokios procedūros trukmės, juo labiau kad jos buvo vienintelės ieškovės šioje byloje ir kad jų elgesys nebuvo grindžiamas vilkinimu.
- 163 Komisija iš esmės nurodo, kad, taikant, be kita ko, 2013 m. lapkričio 26 d. Sprendimą *Gascogne Sack Deutschland / Komisija* (C-40/12 P, EU:C:2013:768), įmonė, ginčydama tariamai pernelyg ilgą proceso trukmę, gali pareikšti tik ieškinį dėl žalos atlyginimo Sąjungai, remdamasi SESV 268 straipsniu ir 340 straipsnio antra pastraipa.
- 164 Kadangi apeliančės nepateikė tokio prašymo atlyginti žalą, papildomi argumentai yra nepriimtini.

Teisingumo Teismo vertinimas

- 165 Primintina, kad klausimas, ar Sąjungos teismas padarė pažeidimą, susijusį su Chartijos 47 straipsnio antra pastraipa, kurioje reikalaujama teismui pateiktas bylas išnagrinėti per kuo trumpesnę laiką, turi būti nagrinėjamas pateikus Bendrajam Teismui ieškinį dėl žalos atlyginimo, nes tai yra veiksminga teisių gynimo priemonė. Todėl reikalavimas atlyginti žalą, atsiradusią dėl Bendrojo Teismo pareigos išnagrinėti bylą per protingą terminą nesilaikymo, negali būti tiesiogiai su apeliaciniu skundu pateiktas Teisingumo Teismui; jis turi būti pateiktas pačiam Bendrajam Teismui (2014 m. balandžio 30 d. Sprendimo *FLSmidth / Komisija*, C-238/12 P, EU:C:2014:284, 116 punktą ir jame nurodyta teismų praktika; 2016 m. sausio 21 d. Sprendimo *Galp Energía España ir kt. / Komisija*, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 55 punktą ir jame nurodyta teismų praktika bei 2016 m. birželio 9 d. Sprendimo *Repsol Lubricantes y Especialidades ir kt. / Komisija*, C-617/13 P, EU:C:2016:416, 98 punktą ir jame nurodyta teismų praktika).
- 166 Bendrasis Teismas, turintis jurisdikciją pagal SESV 256 straipsnio 1 dalį ir gavęs reikalavimą atlyginti žalą, tokį reikalavimą turi išnagrinėti kitos sudėties nei ta, kuri išsprendė bylą, kurios nagrinėjimo trukmė kritikuojama (2016 m. sausio 21 d. Sprendimo *Galp Energía España ir kt. / Komisija*, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 56 punktą ir jame nurodyta teismų praktika ir 2016 m. birželio 9 d. Sprendimo *Repsol Lubricantes y Especialidades ir kt. / Komisija*, C-617/13 P, EU:C:2016:416, 99 punktą ir jame nurodyta teismų praktika).
- 167 Tokiu atveju, kai yra akivaizdu (ir šalys dėl to neturi pateikti jokių įrodymų), kad Bendrasis Teismas padarė pakankamai sunkų pareigos išnagrinėti bylą per protingą terminą pažeidimą, Teisingumo Teismas gali tai konstatuoti (2016 m. sausio 21 d. Sprendimo *Galp Energía España ir kt. / Komisija*, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 57 punktą ir jame nurodyta teismų praktika bei 2016 m. birželio 9 d. Sprendimo *Repsol Lubricantes y Especialidades ir kt. / Komisija*, C-617/13 P, EU:C:2016:416, 100 punktą ir jame nurodyta teismų praktika). Todėl Teisingumo Teismas, išnagrinėjęs apeliacinį skundą, gali konstatuoti teisės į teisingą bylos išnagrinėjimą, garantuojamos Chartijos 47 straipsnio antroje pastraipoje, pažeidimą dėl proceso Bendrajame Teisme neprotingos trukmės.
- 168 Dėl kriterijų, leidžiančių įvertinti, ar Bendrasis Teismas laikėsi bylos išnagrinėjimo per protingą terminą principo, reikia priminti, kad nagrinėjimo termino protingumas turi būti vertinamas atsižvelgiant į kiekvienos bylos aplinkybes, kaip antai bylos sudėtingumą ir šalių elgesį (2013 m. lapkričio 26 d. Sprendimo *Groupe Gascogne / Komisija*, C-58/12 P, EU:C:2013:770, 85 punktą ir jame nurodyta teismų praktika).
- 169 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas yra pažymėjęs, kad reikšmingų kriterijų sąrašas nėra baigtinis ir kad minėto termino protingumo vertinimas nereikalauja sistemiškai išnagrinėti bylos aplinkybių atsižvelgiant į kiekvieną jų, kai proceso trukmei pagrįsti pakanka vienos iš jų. Taigi bylos sudėtingumas arba vilkinimu pasižymintis ieškovo elgesys gali būti laikomas pateisinančiu bylos nagrinėjimo laiką, kuris iš pirmo žvilgsnio atrodo per ilgas (2013 m. lapkričio 26 d. Sprendimo *Groupe Gascogne / Komisija*, C-58/12 P, EU:C:2013:770, 86 punktą ir jame nurodyta teismų praktika).
- 170 Šiuo atveju ir, nesant papildomų šalių pateiktų aplinkybių, Teisingumo Teismas mano, kad nėra akivaizdu, jog Bendrasis Teismas padarė pakankamai sunkų pareigos išnagrinėti bylą per protingą terminą pažeidimą.
- 171 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, apeliacinio skundo papildomi argumentai turi būti atmesti.
- 172 Kadangi negali būti pritarta nė vienam iš apeliančių pateiktų apeliacinio skundo pagrindų, reikia atmesti visą apeliacinį skundą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

¹⁷³ Pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 184 straipsnio 2 dalį, jeigu apeliacinis skundas yra nepagrįstas, išlaidų klausimą sprendžia Teisingumo Teismas. Pagal to paties reglamento 138 straipsnio 1 dalį, taikomą apeliacinėse bylose pagal šio reglamento 184 straipsnio 1 dalį, pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to prašė. Kadangi *Timab* ir CFPR pralaimėjo bylą, o Komisija reikalavo priteisti iš šių bendrovių bylinėjimosi išlaidas, jos turi padengti išlaidas, susijusias su šiuo apeliaciniu skundu.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (dešimtoji kolegija) nusprendžia:

- 1. Atmesti apeliacinį skundą.**
- 2. Priteisti iš *Timab Industries* ir *Cie financière et de participations Roullier (CFPR)* bylinėjimosi išlaidas.**

Parašai.